

Kandidatuppsats

Bachelor's thesis

Företagsekonomi

Business Administration

Små aktiebolags nytta med årsredovisningen

Lisa Persson

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. Campus Sundsvall Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

Mittuniversitetet

Institutionen för ekonomi, geografi, juridik och turism

Examinator: maria.bogren@miun.se

Handledare: cecilia.dalborg@miun.se

Författarens e-postadress: lipe0405@student.miun.se

Datum: 2019-07-29

Sammanfattning

Samtliga aktiebolag i Sverige har en lagstadgad skyldighet att i slutet av varje verksamhetsår lämna in en årsredovisning till myndigheterna. Syftet med årsredovisningen är att presentera sammanställd och enhetlig information till företagets intressenter. För börsnoterade bolag fyller årsredovisningen en tydlig funktion gentemot aktieägare och investerare i att ge information, men också för att kunna hålla företagets aktiekurs och därmed företagets värde på en hög nivå. För mindre aktiebolag som inte är börsnoterade, med få aktieägare som ofta arbetar i företaget, saknas dock denna grupp av intressenter. Årsredovisningen tenderar därför att för små aktiebolag bli en rapport som upprättas för att fylla lagkravet men som i övrigt inte verkar fylla någon direkt funktion. Syftet med studien är därför att undersöka vilken nytta den lagstadgade årsredovisningen har för små aktiebolag och hur den används. Tidigare forskning visar att börsnoterade företag använder årsredovisningen som ett viktigt verktyg mot externa intressenter och finansiärer. Det finns också forskning som visar på kopplingar mellan årsredovisningarnas läsbarhet och lånekostnader. Studiens syfte uppnås genom att intervjua sex små aktiebolag inom samma verksamhetsområde, kring hur de uppfattar årsredovisningen och deras användning av denna. Utöver detta intervjuas också en redovisningskonsult som referensperson för att stämma av hur företagens upplevelser och redovisningskonsultens uppfattning om företagets nyttjande av årsredovisningen överensstämmer. Resultatet visar att företagen använder årsredovisningen för uppföljning och analys av företagets prestationer under året samt vid ansökan om lån eller krediter. I intervjuerna lyfts även respondenternas erfarenheter av banktjänstemäns okunskap om hur de läser informationen i årsredovisningen med hänsyn till bokslutsdispositioner. Slutsatsen blir att den obligatoriska årsredovisningen för små aktiebolag primärt är en rapport för myndighetskontroll, och utöver detta används till viss del för intern analys och uppföljning samt vid ansökan om lån eller krediter. Det framkommer dock att det i vissa fall råder brister i kunskap hos banktjänstemän kring hur företagens storlek och intresse påverkar beslut om dispositioner och planering av företagets resultat. Det rekommenderas därför ytterligare studier kring intressenters okunskap i att läsa och förstå årsredovisningar för små aktiebolag och hur detta i sådana fall kan påverka företagen.

Abstract

All Swedish limited companies have a statutory obligation to hand in an annual report to the authorities at the end of every year. The purpose of the annual report is to present complied information to the company's stakeholders. For listed companies, the annual report has an evident function in giving information to shareholders and investors, but also to keep the share value as well as the company's value at a high level. For smaller not listed companies with few shareholders, who often work in the company, other stakeholders are missing. The purpose of the study is therefore to investigate what benefit the statutory annual report has for small limited companies and how it is used. Previous research shows that listed companies use the annual report as an important tool towards external stakeholders and financiers. Research also shows links between the legibility of the annual report and loan costs. The purpose of the study is achieved by interviewing six small limited companies in the same business area about how they perceive the annual report and their use of it. In addition of this, an accounting consultant is also interviewed as a reference to reconcile how the companies' experiences and the consultant's perception correspond to each other. The result shows that the companies use the annual report for follow-up and analysis of the company's performance during the year, and for applications for loans or credits. The interviews also show some uncertainty among the banks about how to read the information in the annual reports considering dispositions. The conclusion is that the compulsory annual report for small limited companies is primarily a report for regulatory control, and in addition to this it is to some extent used for internal analysis and follow-up, and for applications for loans and credits. However, it appears that in some cases there are shortcomings in knowledge among bank officials about how the size and interest of the companies affect decisions on dispositions and planning of the company's result. Therefore, further studies are recommended for this to map the scope of this problem and how it affects small companies.

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION.....	1
1.1. BAKGRUND.....	1
1.2. PROBLEMDISKUSSION	2
1.3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	4
1.3.1. Syfte.....	4
1.3.2. Frågeställningar	4
1.4. DEFINITIONER.....	4
2. TEORETISK REFERENSRAM	6
2.1. ÅRSREDOVISNINGENS SYFTE	6
2.2. INTRESSENTTEORIN.....	7
2.3. ÅRSREDOVISNINGENS ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN	8
2.4. TEORETISK SAMMANFATTNING	10
3. METOD.....	11
3.1. VAL AV FORSKNINGSTRATEGI OCH FORSKNINGANSATS.....	11
3.1.1. Kvalitativ metod	11
3.2. LITTERATURGENOMGÅNG	11
3.3. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	12
3.3.1. Urval av respondenter.....	12
3.3.2. Semistrukturerade intervjuer	13
3.3.3. Intervjuguide	14
3.4. ANALYSPROCESS	14
3.5. STUDIENS KVALITÉ.....	14
3.5.1. Trovärdighet och äkthet.....	14
3.6. FORSKNINGSETISKA KONSEKVENSER	16
3.7. METODREFLEKTION	16
4. EMPIRI	18
4.1. FÖRETAGSINFORMATION	18
4.2. FÖRETAG A.....	18
4.3. FÖRETAG B.....	20
4.4. FÖRETAG C.....	21
4.5. FÖRETAG D.....	22
4.6. FÖRETAG E	23
4.7. FÖRETAG F	24
4.8. REDOVISNINGSKONSULT	26
5. ANALYS	28
5.1. ÅRSREDOVISNINGEN OCH DESS INTRESSEENTER.....	28
5.1.1. Ägarna/företagsledningen	28
5.1.2. Anställda	28
5.1.3. Finansiärer, investerare och kreditgivare.....	29
5.1.4. Myndigheter och offentliga aktörer	30
5.2. NYTTJANDE AV ÅRSREDOVISNINGEN INOM FÖRETAGET	30
6. DISKUSSION OCH SLUTSATS	33

6.1.	ÅRSREDOVISNINGENS NYTTA OCH HUR DEN UPPFATTAS	33
6.2.	ÅRSREDOVISNINGENS ANVÄNDNINGSMRÅDEN	33
6.3.	SLUTSATS	34
6.4.	BEGRÄNSNINGAR OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	35
REFERENSER		36
BILAGA 1: FRÅGESTÄLLNINGAR FÖRETAG		I
BILAGA 2: FRÅGESTÄLLNINGAR REDOVISNINGSKONSULT		III

1. Introduktion

Detta kapitel inleds med bakgrundsinformation om ämnet. Därefter följer en problemdiskussion som lyfter fram varför detta är viktigt att undersöka, och som leder fram till ett syfte och frågeställningar.

1.1. Bakgrund

Företagande och entreprenörskap är viktigt för ett lands ekonomiska utveckling och av denna anledning genomförs kontinuerligt främjande åtgärder som ska underlätta företagandet i Sverige (Tillväxtanalys, 2011). I Sverige är samtliga aktiebolag enligt lag skyldiga att upprätta och lämna in en årsredovisning vid årsbokslut (BFL 1999:1078). År 2010 sänktes kravet på aktiekapital vid start av aktiebolag från 100 000 kr till 50 000 kr (SFS 2010:89) och under samma år slopades även revisionsplikten för små företag (SFS 2010:837). Ett av syftena med förändringarna var bland annat att förenkla möjligheten till företagande och under de kommande åren skedde en stor ökning av antalet små aktiebolag (Riksrevisionen [RiR] 2017:35; Visma, 2019). Att driva aktiebolag har många fördelar jämfört med att driva företag som enskild firma, bland annat innebär det en tydlig skiljelinje mellan företaget och ägaren (Visma, 2019). 2019 fanns det ca en miljon registrerade företag i Sverige, och av dem var nästan 600 000 aktiebolag (ibid.). Företagsformen medför dock visst merarbete. Även mindre aktiebolag med en eller få enskilda ägare, ej börsnoterade och som verkar på en nivå utan krav på revisor skall enligt lag fortfarande upprätta årsredovisning som skall lämnas in till Bolagsverket (ÅRL 1995:1554). Skillnaden i upprättandet kan skilja sig något åt då mindre aktiebolag kan välja att lämna in en förenklad årsredovisning, K2, i samband med årsbokslut (Tillväxtverket, 2019), men årsredovisningens syfte i lagtext och författningar förändras inte (Skatteverket, 2019).

Årsredovisningens viktigaste funktion är att lämna upplysningar om företaget till företagets intressenter, där aktieägarna och investerarna utgör den största gruppen (Thomasson, 2002). För ett litet företag med en eller några få ägare fyller årsredovisningen inte samma funktion då ägarna redan från första början med största sannolikhet är insatta i företaget. Den kan då istället ha ett värde utifrån intern planering och kontroll. Ett företags uttryckliga syfte med sin redovisning är således extern och intern kontroll; att informera företagets intressenter om företagets ekonomiska läge och utveckling. Den externa redovisningen, den lagstadgade årsredovisningen, är i huvudsak till för ägare och intressenter medan den interna redovisningen, budgetar och kalkylering, används för företagets styrning och kontroller (Thomasson, 2002). Årsredovisningens viktigaste intressent är investeraren och utifrån det perspektivet utformas också årsredovisningen främst som ett underlag för investering (Skatteverket, 2019).

Ett företags externa relationer och intressenter kan ha flera olika roller (Thomasson, 2002). Det kan bland annat vara kunder, leverantörer, banker, stat såväl som aktieägare eller anställda. Hur mycket och vilken information dessa intressenter efterfrågar om företaget varierar i olika grad utifrån intressentens syfte och kunskaper. Förenklat sett kan endast utomstående intressenter ta del av den information om företaget som är offentlig, till exempel

årsredovisning, medan de interna intressenterna, företagsledning, anställda eller till viss del ägare, har möjlighet att ta del av något mer intern information (Thomasson, 2002). Årsredovisningen ger en övergripande bild över verksamheten och är en mycket betydelsefull handling för såväl företagsledning som för investerare och aktieägare (Hansson, Arvidson & Lindquist, 2006). Grunden för att exempelvis kunna bedöma ett företags lönsamhet ligger i att analysera balans- och resultaträkningar. Att ha dessa underlag i ordning och tydligt uppställda, samt ha kunskap om materialet och bakgrunden till detta är därför en viktig del för den interna företagsstyrningen (Hansson et al., 2006). Att kunna göra korrekta analyser av företagets rapporter kräver också ekonomisk förståelse och insyn (Grönlund, Tagesson & Öhman, 2010). Genom att analysera företagets årsredovisning och rapporter kan nyckeltal tas fram som kan vara av intresse för företagsledningen, och för andra intressenter, för att kunna jämföra olika år. Nyckeltal som exempelvis likviditet och soliditet säger mycket om företagets ställning och kan om de används på rätt sätt vara till stor nytta både internt och externt (Grönlund et al., 2010).

Det internationella organet IASB, International Accounting Standards Board, arbetar för att få till en gemensam internationell standard för redovisning, IFRS. I Sverige är denna obligatorisk för börsnoterade företag, medan övriga företag själva kan välja om de vill applicera denna standard (Europeiska Unionen, 2018). Det primära syftet för finansiell rapportering som lyfts fram av IASB är också tydligt fokuserad på rapportering utifrån företagets investerare och intressenter:

”The objective of general purpose financial reporting is to *provide financial information* about the reporting entity that is *useful to existing and potential investors, lenders and other creditors* in making decisions about providing resources to the entity. Those decisions involve buying, selling or holding equity and debt instruments, and providing or setting loans and other forms of credits”.
(Conceptual framework ED 2015:1.2)

Det system för redovisning som finns idag är utvecklat med principer, lagar och rekommendationer för att göra redovisningen till en intressant och rättvisande bild av företaget och dess verksamhet (Grönlund et al., 2010). De förenklingar som infördes under 2010 hade ett syfte att öka företagsamheten (Hogia ekonomi, 2012; Neij, 2017), men ingen funktion för att kontrollera årsredovisningarnas korrekthet har införts som kompensation för den slopade revisionsplikten (Osser, 2017).

1.2. Problemdiskussion

Det finns mycket forskning som studerar börsnoterade företag av olika storlekar och dess nytta och användning av årsredovisningen för att tillfredsställa aktieägares behov av rapporter om företagets välgång och väcka intresse hos potentiella blivande intressenter (Lim, Chalmers & Hanlon, 2018; Stanton & Stanton, 2002). Forskning visar att årsredovisningen inte bara fyller ett ekonomiskt syfte utifrån den finansiella rapporteringen som presenteras utan utvecklas mer och mer till att bli en rapport om kringvärden i företaget (Penrose, 2008).

Utvecklingen inom denna utökade externa rapportering visar på vikten av att kunna leverera så mycket omkringliggande information som möjligt till företagets intressenter, och rapporter om exempelvis riskhantering, miljöredovisning och hållbarhetsredovisning blir en del av företagets årsredovisningar (Olsson, 2019). Företagen ser således årsredovisningen som en möjlighet att bekräfta de händelser som varit bra för företaget och också en möjlighet att kunna presentera förklaringar till ett dåligt resultat eller dåligt beslut (Penrose, 2008). Rapporten används inte bara som en rapport för aktieinverteares intresse utan också som en del i marknadsföringen av företaget, dess produkter, eller också som ett verktyg för företag att kunna stärka trovärdigheten på marknaden (ibid.).

Det finns begränsad forskning om vilka de små företagens intressenter egentligen är och hur relationen mellan företagen och intressenterna är (Westrenius & Barnes, 2015). Inom små företag är ofta ägare och chef samma person, vilket innebär att ägaren själv är beslutsfattande och har den ekonomiska kontrollen, och har därför vanligtvis också familjen och nära vänner som direkta eller indirekta intressenter för företaget (ibid.). Detta trots att årsredovisningens viktigaste syfte är att tillförse intressenterna med information (Thomasson, 2002; Skatteverket, 2019). En nyligen genomförd studie över årsredovisningars läsbarhet konstaterar att företags årsredovisningar är den huvudsakliga källan för såväl aktieägare, kreditgivare och finansiella analytiker (Ertugrul, Lei, Qiu & Wan, 2017). Läsbarheten i skrivna dokument till årsredovisningen har en stor betydelse för kommunikationen mellan företaget och marknaden och påverkar således såväl investerare som kreditgivare. Studien visar att företag vars årsredovisningar har en lägre läsbarhet har också högre lånekostnader (Ertugrul et al., 2017).

Den mesta forskningen som går att finna idag är på hur större företag förhåller sig till årsredovisningen, och mycket lite forskning finns på mindre icke börsnoterade företag. Detta kan till viss del bero på att det i vissa länder inte funnits offentliga register över små företag tillgängliga förrän i början av 2000-talet (Allee & Yohn, 2009). Möjligheten att i Sverige kunna starta aktiebolag med mindre kapitalkrav och slopad revisionsplikt har dessutom inneburit att antalet små aktiebolag har ökat (RiR, 2017:35). Riksrevisionens rapport från 2017 visar att trots att det har förenklats för företagen i form av slopad revisionsplikt och förenklad årsredovisning i form av K2, har företagarna inte blivit bättre på att betala skatter och lämna korrekta årsredovisningar (RiR, 2017:35). Upplysningscentralen [UC] uppmärksammar ett ökat antal felaktiga årsredovisningar under åren efter slopandet av revisionsplikt (Damberg, 2017). Bolagsverket rapporterar också om att sedan den frivilliga revisionen infördes har fler felaktiga årsredovisningar och årsredovisningar med bristande kvalitet lämnats in än tidigare (Hogia ekonomi, 2012; Neij, 2017). Det framkommer att de bolag som valt bort revisor många gånger inte heller har någon redovisningskonsult eller annan ekonomiskt kunnig som kan hjälpa dem med redovisningen (ibid.). UC:s rapport visar att de vanligaste felen i årsredovisningarna är att balansräkningen inte balanserar och att resultaträkningen summerar fel (Damberg, 2017). I en artikel i facktidsningen Balans från 2017 uttalar sig Bolagsverkets tillförordnande chefsjurist om problematiken med brister i årsredovisningarna:

”Många är av så dålig kvalitet att de inte ens kan anses vara en årsredovisning.”
(Neij, 2017)

Den tidigare forskningen som presenterats ovan visar att nyttan med årsredovisningen framställs som ett verktyg för att tillgodose företagets olika intressenters behov av information om företaget (Lim et.al., 2018; Stanton & Stanton, 2002). I små aktiebolag där ägarna ofta också arbetar i företaget har redan de primära intressenterna den väsentliga informationen om företaget (Westrenius & Barnes, 2015). Rapporterna från UC och RiR som refereras till visar att utan revisorer som kontrollfunktion för de små aktiebolagen så har antal bristande och felaktiga årsredovisningar ökat (Damberg, 2017; RiR, 2017:35). Ökat antal felaktigheter där avsaknad av ekonomisk kunskap, internt eller externt, är en gemensam nämnare (ibid.) tillsammans med rapporterna om att företagets primära intressenter redan har all väsentlig information tillgänglig (Westrenius & Barnes, 2017) leder oss fram till frågeställningen vilken nytta små aktiebolag egentligen har av årsredovisningen?

1.3. Syfte och frågeställningar

1.3.1. Syfte

Syftet med denna studie är att öka förståelsen för vilken nytta och vilka användningsområden årsredovisningen kan ha för små aktiebolag.

1.3.2. Frågeställningar

För att uppnå studiens syfte formuleras frågeställningarna:

Vilken nytta kan årsredovisningen ha för små aktiebolag?

Vilken uppfattning har små aktiebolag om den obligatoriska årsredovisning som de måste upprätta?

Hur skulle årsredovisningen kunna förändras för att bli ett användbart verktyg för små aktiebolag?

1.4. Definitioner

Definitionen av vad som är ett litet aktiebolag kan ses utifrån två perspektiv:

Förenklad årsredovisning – K2

Ett företag som räknas som ett mindre, icke börsnoterat företag kan välja att använda den förenklade årsredovisningen, K2, istället för huvudregelverket. För att kunna ha den möjligheten gäller:

- medeltalet anställda har under vart och ett av de senaste två räkenskapsåren uppgått till mindre än 50 personer
- balansomslutningen för vart och ett av de senaste två räkenskapsåren har uppgått till mindre än 40 miljoner kronor
- nettoomsättningen för vart och ett av de senaste två räkenskapsåren har uppgått till mer än 80 miljoner kronor

Om företaget kommer upp i minst två av dessa nivåer två år i rad är företaget skyldig att använda huvudregelverket för sin årsredovisning (Tillväxtverket, 2019).

Revisionsplikt

De företag som har möjlighet att välja bort revisor är aktiebolag som inte når upp till minst två av följande värden:

- fler än 3 anställda (medeltal)
- mer än 1,5 miljoner kronor i balansomslutning
- mer än 3 miljoner kronor i nettoomsättning

Om ett företag uppfyller minst två av ovanstående värden under två på varandra följande räkenskapsår är företaget det tredje året skyldig att ha revisor (Tillväxtverket, 2019).

Den 31 juli 2017 fanns ca 435 000 registrerade aktiebolag med möjlighet att välja bort revisor (Neij, 2017).

2. Teoretisk referensram

Kapitlet presenterar den teori som finns kring forskningsfrågorna. Redovisningens syfte presenteras och ur den aspekten beskrivs även intressentteorin och tidigare forskning kring årsredovisningens användningsområden.

2.1. Årsredovisningens syfte

Den finansiella redovisningen innebär att samla och bearbeta finansiell information för att ha som hjälpmedel vid beslutsfattande (Deegan & Unerman, 2011). Redovisningen kan både rikta sig mot interna och externa parter, det vill säga ägare, anställda, investerare, finansiärer, kunder och myndigheter. Företagets redovisning ska kunna presentera relevant information om företaget för parter som inte har insyn i vad som händer dagligen i företagets verksamhet. Dessa externa parter kan ha behov av olika typer av underlag beroende på vad deras syfte är i företaget (Deegan & Unerman, 2011).

Strukturen för den finansiella redovisningen är strikt reglerad med tydliga regelverk i de flesta länder, vilket också förutsätter att användarna av de finansiella rapporterna, oavsett om de är interna eller externa, behöver ha kunskap om redovisning för att kunna tolka informationen (Deegan & Unerman, 2011). Framförallt efter de senaste årtiondenas finansiella kriser framstår det dock som att det inte bara är problem för användare utan ekonomisk bakgrund och kunskaper att förstå och tolka årsredovisningarna, utan även för många med viss grundläggande kunskap i redovisning. För att förstå och kunna tolka informationen och siffrorna som presenteras i rapporten behövs också förståelse för vilken redovisningsmetod som använts och hur den kan påverka utgången av sammanställningen. Många företag ses även skriva en sammanfattning där årets höjdpunkter lyfts, och motgångarna medvetet undviks, vilket gör att många intressenter inte förstår helhetsbilden av företagets verksamhet och ekonomiska läge. Den ekonomiska redovisningen används som beslutsunderlag för både interna processer, exempelvis expanderings-, utvecklings- och nyanställningar, men också för externa beslutsfattare som annars inte hade fått informationen. Det råder därför en acceptans och förståelse för att det är nödvändigt att reglera hur den finansiella redovisningen skall presenteras och ställas upp (ibid.).

Redovisningen har således flera olika syften och funktioner men ska se till behovet hos användarna (Deegan & Unerman, 2011). Det kan delas upp i tre delar:

- Information för beslutsfattande
- Användare av information
- Användbar information

International Accounting Standard Board [IASB] belyser att kunskapen hos användarna av informationen är av väsentlig betydelse för hur redovisningsinformationen tolkas (IFRS ED/2015/1/2). Vilka användarna av redovisningsinformationen är kan definieras och studeras med hjälp av intressentteorin (Deegan & Unerman, 2011). Bokföringsnämnden [BFN] har i de allmänna råden om Årsredovisning och koncernredovisning, K3, specificerat vikten av

redovisningens kvalitativa egenskaper (BFNAR 2012:1). BFN framhäver att informationen som lämnas skall vara lättbegriplig för användarna, men att det förutsätts att användarna har en rimlig kunskap om ekonomi och redovisning. Informationen skall också vara tillförlitlig, det vill säga att informationen är korrekt, neutral och fullständig. Informationen som lämnas skall vara relevant, vilket innebär att den ska kunna underlätta användarnas bedömning. Informationen ska också vara jämförbar, transaktioner och händelser måste redovisas på samma sätt så att användarna har möjlighet att jämföra underlaget. Slutligen skall också informationen vara väsentlig, vilket definieras som att om någon information i rapporten hade utelämnats hade det kunnat påverka användarens beslut (BFNAR 2012:1). Liknande skrivelser finns dock inte i BFN:s vägledning för årsredovisning i mindre företag, K2, (BFNAR 2016:10). Där framgår dock att årsredovisning för mindre företag skall upprättas enligt, med vissa undantag, de grundläggande redovisningsprinciper som är gällande enligt årsredovisningslagen (ÅRL 1995:1554) däribland väsentlighetsprincipen och konsekvent tillämpning.

2.2. Intressentteorin

Redovisningens syfte kan studeras ur ett antal olika teorier och perspektiv (Deegan & Unerman, 2011). Utifrån aspekten att redovisning är en aktivitet baserad på beteenden, behov och valbarhet kan förståelsen för redovisning ökas genom att tolka den utifrån olika teories perspektiv (ibid.). Utifrån bilden att redovisningen ska vara underlag för beslutsfattande, användas av intressenter och innehålla användbar information (Deegan & Unerman, 2011; Skatteverket, 2019) är intressentteorin ett passande perspektiv att tillämpa för att studera årsredovisningens nytta för små företagare. Intressentteorin är en av tre systemorienterade teorier (Deegan & Unerman, 2011). Systemorienterade teorier ser på organisationen och omgivningarna, samt fokuserar på informationens roll och betydelse i relationerna mellan företaget, staten och andra intressenter (ibid.).

Intressentteorin har två perspektiv i beaktande: det moraliska/etiska (normativa) perspektivet och ägarperspektivet (positivistiska) (Deegan & Unerman, 2011). Modellen studerar de olika grupper av intressenter som finns i samhället och som kan ha intresse i företaget, och hur förväntningarna hos dessa intressentgrupper kan skilja sig åt. Teorin har många likheter med legitimitetsteorin. Båda teorierna ser företaget som en del av ett större socialt system i vilket företagen agerar och verkar. Legitimitetsteorin utgår från samhällets generella förväntningar på företaget och företagets förmåga att erövra legitimitet i samhället. Detta genom att aktivt leva upp till samhällets normer och förväntningar. Intressentteorin tittar på en mer specifik grupp av intressenter i samhället, där olika grupper av intressenter kan ha olika syn på hur väl företaget lever upp till den gruppens förväntningar. Definitionen av intressenter i det normativa perspektivet är en identifierbar grupp eller individ som kan påverka att företaget uppnår sina mål, eller som påverkas av att företaget uppnår sina mål (Deegan & Unerman, 2011).

Den moraliska/etiska perspektivet menar att alla företagets intressenter har rätt till lika-behandling från företagets sida (Deegan & Unerman, 2011). Det skall alltså vara intressentens förväntningar och erfarenheter som avspeglar företagets förpliktelser mot intressenten och

inte intressentens makt (ekonomisk) över organisationen. Företagsledningen ska agera i riktning för att koordinera intressenternas intressen istället för att öka intressenternas ekonomiska input i företaget. Detta ger att många olika personer eller grupper kan klassificeras som intressenter, inte bara de som har ett egenintresse i företaget som aktieägare, utan även anställda, media, kreditgivare osv. De primära intressenterna särskiljs därför kort och gott som en intressent som företaget inte kan vara utan för att överleva. Det lämnar fortfarande kvar en del intressenter utöver själva aktieägarna som också har ett intresse i företagets redovisning och som skall beaktas (Deegan & Unerman, 2011).

Managerial perspective, det positivistiska perspektivet, fokuserar på att företag kan välja att fokusera olika mycket på intressenter, där de intressenter med störst påverkan, makt, kommer att prioriteras (Deegan & Unerman, 2011). Utifrån intressenternas behov och efterfrågan på underlag, och det faktum att intressentteorin prioriterar information till de viktigaste intressenterna finns en viss risk för informationsasymmetri. Detta uppstår då parterna, intressenterna har tillgång till olika mängder fakta och således kan bilda sig olika uppfattningar om företaget. Detta behöver tas i beaktande vid kategorisering av intressenter och deras behov (Deegan & Unerman, 2011).

En studie gjord på australiensiska små företag kring intressentteorin belyser att den mesta forskning kring intressentteorin tidigare har fokuserat på stora företag (Westrenius & Barnes, 2015). Vid den studiens genomförande, 2015, fanns inte särskilt mycket information om intressenters ageranden och relationer i små företag, så är teorin och vetenskapen kring denna högst relevant även för små företag. Westrenius och Barnes kom fram till att intressenterna består i stort sett av samma grupper som i större företag: kunder, leverantörer, anställda, ägare, familj och myndigheter. Intressentteorin borde därför kunna appliceras även på mindre företag. Det framkom också att kunder, anställda och ägare var de viktigaste intressenterna att ta hänsyn till hos de små företagen. Ägare och chefer var ofta korrelerade, vilket gjorde att företagen hade en gemensam syn på att det som var bra för företaget också var bra för ägarna/cheferna. Detta i sin tur gjorde att företagen per automatik förbättrade den ekonomiska utvecklingen (Westrenius & Barnes, 2015).

2.3. Årsredovisningens användningsområden

Årsredovisningarna för större bolag tenderar att bli mer omfattande i sin kontext för att uppnå investerares och myndigheters allt större krav på information (Olsson, 2019). Årsredovisningen innefattar utöver den finansiella rapporten inte enbart en förvaltningsberättelse utan i vissa fall även hållbarhetsredovisning, miljöredovisning, riskhantering m.m. (ibid). Detta ger då också företagen en möjlighet att påverka investerare i den riktning företag själv väljer, utifrån möjlighet att lyfta fram enskilda händelser i text och inte nämna andra (Lim et al., 2018). Den finansiella informationen och rapporterna tenderar att bli allt mer sekundära utifrån ett investerarperspektiv och den skrivna informationen är den mer relevanta. För att öka användbarheten och läsbarheten i rapporterna så har Financial Accounting Standards Board, FASB, initierat ett projekt som ska ta fram riktlinjer för hur den finansiella redovis-

ningen kan göras mer effektiv, koordinerad och innehålla mindre överflödigt information (Lim et al., 2018).

En studie från 2002 visar att trots att årsredovisningens betydelse är vida känt så har forskare sett att till och med förvaltningsberättelsen tenderar att vara svår att förstå för såväl aktieägare, små investerare och ibland även för finansiella analytiker och statliga granskare (Lord, 2002). Ovan nämnda rapport gjordes året efter Enron-skandalen 2001, som skakade om hela den ekonomiska marknaden i främst USA, och resonerar också kring att det är sannolikt att flera företag har medvetet använt eller använder sig av årsredovisningarna för att vilseleda intressenter (ibid.).

Stanton och Stanton skriver i en studie från 2002 om hur årsredovisningen initialt utformats som ett formellt och publikt dokument skapat för att uppfylla de obligatoriska kraven på företagsrapportering som våra reglerare sätter. Studien visar också på årsredovisningen som marknadsföring och möjligheten för företagen att kommunicera med sina intressenter med hjälp av sin årsredovisning. Moderna företag använder idag årsredovisningen som ett verktyg för att styra och hantera, marknadsföra och kommunicera en bild av företaget. Författarna menar dock att de flesta studier som görs av årsredovisningar tenderar att belysa antingen förvaltningsberättelsen eller den finansiella redovisningen och att det finns mycket få studier som tittar på årsredovisningen som helhet (Stanton & Stanton, 2002). En studie från 2012 bekräftar att årsredovisningarna primärt är ett dokument som skall uppfylla lagkraven om bolagsredovisning, men att det samtidigt har blivit ett av företagets viktigaste verktyg för att hantera Investor Relations, investerarelationer. Årsredovisningen blir därmed ett sätt för företagen att göra sig själva attraktiva för investerare och aktieägare (Grove Ditlevsen, 2012).

De forskningsrapporter som finns visar ett tydligt samband mellan årsredovisningens läsbarhet och lånekostnader (Ertugrul et al., 2017). Potentiella lån- och kreditgivare är sannolikt vana läsare av årsredovisningar och om lånekostnaderna för företaget kan kopplas till årsredovisningens läsbarhet borde det finnas ett ekonomiskt incitament i detta. Det går även att relatera mellan kvalitet på årsredovisningen och ökad investeringseffektivitet tack vare att årsredovisningarnas höga kvalitet minskar risken för informationsasymmetri inom företaget (Biddle, Hilary & Verdi, 2009). Studien ser att finansiella rapporter med hög kvalitet underlättar investeringar för företag med begränsningar, samtidigt som hög kvalitet på rapporterna också begränsar investeringsmöjligheter för företag där det är mer sannolikt att de riskerar att överinvestera (Biddle et al., 2009). De flesta forskningsrapporter studerar hur förvaltningsberättelsen och den litterära delen av årsredovisningen tolkas och används både internt och externt (Penrose, 2008). Det konstateras dock att mer forskning behövs kring jämförelser och skillnader mellan den finansiella, traditionella delen av årsredovisningen och den mer berättande delen som hela tiden växer och utvecklas (ibid.).

De senaste åren har det kommit rapporter från flera olika håll om att införandet av sänkt aktiekapitalkrav och slopad revisionsplikt i ett syfte att förenkla företagandet kanske kostar mer än vad det smakat (RiR, 2017:35). Riksrevisionen sträcker sig i sin rapport så långt som att de rekommenderar ett återinförande av revisionsplikten (ibid.). Lagstiftaren å sin sida har

låt it meddela att de beaktar riksrevisionens iakttagelser i det fortsatta arbetet med regel-förenkling för småföretagare men att det i dagsläget inte är tillräckliga skäl för att återinföra revisionsplikten för små aktiebolag (Skr 2017/18:201).

2.4. Teoretisk sammanfattning

Redovisningens syfte är att samla information för beslutsfattande, både för externa intressenter och interna behov. Beroende på intressenternas syfte i företaget kan behovet av information variera. Idag är strukturen för den finansiella rapporteringen reglerad i de flesta länder och förutsätter att användarna av informationen besitter en viss ekonomisk förkunskap för att kunna tolka informationen. IASB belyser att kunskapen hos användarna av informationen är av väsentlig betydelse för hur redovisningsinformationen tolkas. Vilka användarna av redovisningsinformationen är kan definieras och studeras med hjälp av intressentteorin.

Tidigare forskning visar att årsredovisningen utformas med mer kringliggande information, och uteslutande av information, för att påverka investerare. Forskningen visar att årsredovisningen kan vara svår att förstå även för finansiella analytiker och statliga granskare. FASB har därför initierat ett projekt där målsättningen är att öka användbarheten och läsbarheten av de finansiella rapporterna genom att skapa riktlinjer för att få en mer effektiv och koordinerad information. Studier visar även att årsredovisningen idag också används i marknadsförings-syfte för att kommunicera en bild av företaget till dess intressenter. Andra studier bekräftar också att årsredovisningen primärt är ett dokument som skall uppfylla de lagkrav om redovisning som föreligger företagen, men att det har blivit ett av de viktigaste verktygen för att upprätthålla investerrelationer och göra företaget attraktivt för aktieägare och nya investerare. Sambandet mellan årsredovisningens läsbarhet och lånekostnader har det också rapporterats om, där det lyfts fram att lån- och kreditgivare är en viktig användare och intressent. Även investeringseffektivitet går att koppla till årsredovisningens läsbarhet. Det bör därför också vara ett ekonomiskt incitament att som företag tillhandahålla läsbara och tydliga årsredovisningar.

Att den slojade revisionsplikten har inneburit en sämre kvalitet på årsredovisningarna ger indikationer på att förståelsen för årsredovisningarnas uppbyggnad och funktion är liten, även om detta ej har undersökts eller varit det primära syftet med Riksrevisionens utredning. Den tidigare forskning som funnits på området behandlar i huvudsak aktiebolag av den större storleken, börsnoterade och som har ett uttalat intresse av att ge intressenter och investerare en positiv bild av företaget. Någon övergripande studie av små aktiebolag och årsredovisningens funktion för dessa har inte kunnat hittas.

3. Metod

I detta kapitel redogörs för hur studien har genomförts. Valet av forskningsmetod och ansats presenteras och motiveras. Därefter följer hur datainsamling genomförts, trovärdighet, äkthet och forskningsetiska konsekvenser.

3.1. Val av forskningsstrategi och forskningsansats

Metoden är det redskap som används för att kunna uppnå studiens målsättning. Angreppssättet beror på vad det är för typ av information som efterfrågas: mjuka data eller hårda data – kvantitativ eller kvalitativ metod. Skillnaden i dessa ligger i stort i hur siffrorna används, statistik och tolkningar (Holme & Solvang, 1997).

3.1.1. Kvalitativ metod

För att kunna besvara studiens frågeställningar; vilken nytta små aktiebolag har av årsredovisningen, vilken uppfattning de har om denna och hur årsredovisningen skulle kunna bli ett mer användbart verktyg, behöver företagen beskriva hur de arbetar med årsredovisningen, ekonomiska rapporter och deras intressenter. Den kvalitativa metoden utgörs ofta av intervjuer där forskaren strävar efter öppna frågor och att låta respondenten påverka utvecklingen. Forskaren ger respondenten ramarna, och skall se till att de frågeställningar som är aktuella besvaras, vanligtvis genom att använda en handledning för intervjun istället för en fråge-manual (Holme & Solvang, 1997). Den kvalitativa metoden bedöms därför vara den metod som bäst fångar upp respondenternas svar och som kan ge mest utförligt resultat. I denna studie intervjuas ett mindre antal företag djupare och med öppna frågor för att kunna få fram ett resultat som skulle kunna initiera en större och mer övergripande kvantitativ studie i ett senare skede. Kvalitativa intervjuer av detta slag kan vara till hjälp för att fånga upp respondentens unika förutsättningar och uppfattningar som i sin tur kan avspeglas i svaret. Studien genomförs med ett fåtal kvalitativa intervjuer med ett urval av företag utifrån eget satta kriterier. En kvantitativ studie med ett större antal företag skulle ge ett bredare resultat med större tillförlitlighet då det låga antalet respondenter i denna studie inte fångar upp en helhetsbild av problematiken och frågeställningarna (Holme & Solvang, 1997).

Studien genomförs med en deduktiv ansats på problemet. Studien har utgått från en teoretisk referensram som hämtats i den forskning som finns på området, en intervjuguide har utformats utifrån de aspekter som lyfts fram i forskningen. Respondenter har intervjuats och svaren har analyserats i förhållande till den teoretiska ramen (Holme & Solvang, 1997).

3.2. Litteraturgenomgång

Den litterära bakgrunden i studien har hämtats från vetenskapliga artiklar och för ämnet relevant litteratur. De artiklar som refereras till i studien har primärt hämtats från Mittuniversitetets Universitetsbiblioteks tillgång till databasen Primo. Sökord har bland annat varit 'economy', 'accounting', 'small entities', 'annual reports', 'financial reports', 'readable reports', 'information asymmetry', 'stakeholder theory', samt termer relaterade till detta.

Urvalet har varit att endast se till artiklar som varit peer-reviewed för att säkra tillförlitligheten i materialet. Utöver de forskningsartiklar som sökts och refererats till ovan har även artiklar från FAR och Balans lästs för att hitta problemområden och svenska vinklingar till de internationella forskningsartiklarna. Fakta har även inhämtats från de svenska statliga myndigheterna Skatteverket och Bolagsverket, samt Riksrevisionen.

De vetenskapliga artiklarna baseras generellt sett på internationella företag, i huvudsak amerikanska, vilket gör att det är svårt att dra några slutsatser kring om skillnaden mellan det amerikanska regelverket och det svenska påverkar den forskningsbaserade grunden i studien. De flesta forskningsrapporterna som refereras till är också gjorda på börsnoterade företag, vilket inte är ett av kriterierna för urvalet i denna studie. Underlaget kan ändå ses som relevant utifrån att de slutsatser som dras skulle kunna vara aktuella även för icke börsnoterade företag. Forskningen visar på flera intressanta perspektiv som är applicerbara även på företagen som är studiens målgrupp. Ett önskemål hade dock varit att finna forskning mer riktad på svenska små företag, och då helst icke börsnoterade.

3.3. Tillvägagångssätt

3.3.1. Urval av respondenter

Hur urvalet av respondenter för undersökningen har gjorts kan vara avgörande för resultatet (Holme & Solvang, 1997). Då syftet med den kvalitativa undersökningen är att öka informationsvärdet och skapa en grund eller visa på indikationer på områden där vidare forskning behövs, har inte urvalet skett slumpvis utan istället systematiskt utifrån ett antal kriterier (Holme & Solvang, 1997).

Denna typ av urval kräver förkunskaper om gruppen som respondenterna väljs ifrån. För att få ut så mycket som möjligt ur intervjuerna behövs en bredd på företagen, och hänsyn tas också till respondenternas villighet att delta i denna typ av undersökning. Vad gäller respondenternas förkunskaper inom området läggs mindre vikt då det är företagarens syn på årsredovisningen och inte ekonomens syn som avses att studeras.

Urvalskriterierna har varit:

1. Företag verksamma inom samma bransch – småskalig livsmedelstillverkning
2. Geografisk spridning över landet
3. Icke börsnoterade företag
4. Företag som uppfyller kriteriet att kunna välja förenklad årsredovisning – K2

Totalt har sex företag intervjuats och dessa har delats in i två kategorier, de som har revisionsplikt samt de som inte har revisionsplikt. Hur de förhåller sig till kriterierna ovan presenteras i nedanstående tabell. På så sätt kan dels helheten studeras, det vill säga hur hela respondentgruppen har svarat i förhållande till varandra, men också om revisionsplikten påverkar respondenternas förkunskaper och svar.

Tabell 1 – Urvalskriterier företag

Företag	Kriterie 1	Kriterie 2	Kriterie 3	Kriterie 4	Revisionsplikt
A	X	X	X	X	X
B	X	X	X	X	X
C	X	X	X	X	X
D	X	X	X	X	
E	X	X	X	X	
F	X	X	X	X	

Utöver de 6 företagen har också en redovisningskonsult att intervjuas. Redovisningskonsulten arbetar i huvudsak med små aktiebolag. Syftet med denna intervju var att se om redovisningskonsulten har någon annan syn än företagen på årsredovisningen och om denne har någon påverkansmöjlighet utifrån sin position. Redovisningskonsulten har på så sett kunnat ge en kompletterande bild till företagets nyttjande av årsredovisningen och sätta företagets svar i relation till dennes upplevda verklighet. Konsulten har också fått svara på hur redovisningsbranschen ser på årsredovisningar för små aktiebolag och om dessa skulle kunna användas på ett bättre sätt. Redovisningskonsulten har också ett annat perspektiv på årsredovisningen då denne inte kan ses som en intressent till företaget och således ligger utanför intressentteorins perspektiv.

3.3.2. Semistrukturerade intervjuer

Datainsamlingen har skett genom intervjuer per telefon. Respondenterna tillfrågades via mejl där frågeställningen och syftet beskrevs, tidsåtgången uppskattades och konfidentialitet intygades. Sex företag tillfrågades, tre ur respektive kategori. Fem av företagen tackade direkt ja. Då svar ej kommit från det sjätte företaget skickades en påminnelse efter några dagar, men då inget svar kom på den påminnelsen heller valdes ett nytt företag ut. Detta företag tackade omgående ja till att delta. Intervjuerna genomfördes under en tidsperiod över två veckor.

Intervjun har skett enskilt vid vardera ett tillfälle där respondenterna har givits möjlighet att tala öppet och berätta om sin syn på ekonomi och årsredovisning i företaget varpå intervjuaren har väglett och ställt öppna frågor för att se till att de intervjufrågor som ställts upp besvaras.

Initialt var tanken att intervjuerna skulle bandas för möjlighet till transkription och korrekt analys efter intervjutillfället. De första två intervjuerna skedde samma dag och vid detta tillfälle fungerade inte tekniken för inspelning. Intervjuaren fick då istället föra anteckningar på respondenternas resonemang och svar. Respondenterna informerades om att om behov fanns för kompletterande frågor kunde detta komma att ske via telefon eller mejl inom de närmsta veckorna. Anteckningarna renskrevs direkt efter avslutad intervju så att så lite information som möjligt skulle riskera att gå förlorad. Resterande intervjuer bandades enligt ursprungsplanen och dessa transkriberades så snart som möjligt efter tillfället för att informationen skulle kunna återges på ett så bra sätt som möjligt. Sammanställning av komplett analys och resultat har skett först efter att samtliga intervjuer är genomförda.

3.3.3. Intervjuguide

Den kvalitativa intervjun kännetecknas av att inte baseras på ett standardiserat frågeformulär utan istället belysa respondentens egna uppfattning (Holme & Solvang, 1997). Utifrån de frågeställningar som lyfts i inledningen och den information som inhämtats, samt avsaknaden av information, i tidigare forskning har ett antal intervjufrågor ställts upp. Totalt 15 frågor skulle besvaras under intervjun. Frågorna var inte en fast lista att besvaras stegvis utan då intervjun skedde i form av öppna frågor och med en önskan att respondenterna skulle berätta utifrån sin syn bockade intervjuaren av frågorna löpande allt eftersom de besvarades (Holme & Solvang, 1997). Intervjufrågorna presenteras i **bilaga 1**.

Utöver frågorna till företagen intervjuades också en redovisningskonsult. Frågorna till denne var av något annan karaktär än frågeställningarna till företagen då denna person har mer ekonomisk kunskap och förståelse. Frågorna användes inte heller här som en lista att besvara stegvis utan då intervjun skedde i form av öppna frågor och med en önskan att respondenten skulle vidareutveckla svaren utifrån sin syn bockade intervjuaren av frågeställningarna löpande allt eftersom de besvarades (Holme & Solvang, 1997). Frågeställningarna presenteras i **bilaga 2**.

Frågorna har kategoriserats i fyra grupper för att få ett sammanhang och för att kunna följa svaren för företagen. Grupperna är: 1) *Företagsbakgrund*, 2) *Årsredovisning och revision*, 3) *Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult* samt 4) *Nyttjande av årsredovisning*. Redovisningen av resultatet följer denna struktur.

3.4. Analysprocess

När intervjuerna genomförts jämfördes dessa med den teoretiska referensramen. Den teoretiska grunden tematiserades för att enklare kunna koppla och jämföra resultat från tidigare forskning och den litterära bakgrunden med resultatet från den empiriska delen i studien. Med anledning av årsredovisningens primära syfte att uppfylla intressenters behov, analyserades först behovet av årsredovisning hos respondentföretagens intressenter, vilka identifierats i Westrenius och Barnes (2015) studie. Därefter analyserades företagets nytta av årsredovisningen. Inom dessa teman söktes samband eller punkter där teori och empiri delade på sig.

3.5. Studiens kvalitet

3.5.1. Trovärdighet och äkthet

Enligt Bryman och Bell (2017) kan begreppen reliabilitet och validitet omdefinieras i kvalitativ forskning för att bättre stämma överens med forskningens syfte och vad som avses att mätas. Trovärdighet kan delas upp i fyra kriterier: tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering (Bryman & Bell, 2017).

Tillförlitlighet till studiens resultat kan uppnås genom att en bra överensstämmelse mellan observationer och teori säkerställs, att forskningen utförts enligt de regler som finns och att

berörda personer kan bekräfta att forskaren uppfattat verkligheten rätt (Bryman & Bell, 2017). I denna studie har det hela tiden funnits en dialog och kontinuerlig respons på bakomliggande teoretiskt material, intervjuguide och resultat. Detta för att säkerställa att teorin som refereras till är relevant för frågeställningarna och att denna också kan kopplas till resultatet av intervjuerna. Samtliga respondenter har fått en förklaring av syfte, inledningsvis per mejl men sedan också i telefon vid intervjutillfället. De har på så sätt varit införstådda i vad studien avser att studera. De har också erbjudits möjlighet att ta del av deras transkriberade svar och i slutändan även den färdiga rapporten.

Överförbarhet handlar om hur resultatet kan överföras till andra situationer eller sammanhang. En kvalitativ studie innefattar normalt sett ett mindre antal respondenter och en selektiv grupp vilket gör att en tydlig redogörelse för tillvägagångssättet måste finnas för att kunna avgöra om studiens resultat är överförbart (Bryman & Bell, 2017). I denna studie beskrivs tillvägagångssättet tydligt i metodavsnittet. Urvalskriterier presenteras och den kompletta intervjuguiden med samtliga frågor som stämts av under den öppna intervjun finns med som bilaga. Pålitlighet betyder att forskaren under studien ska anta ett granskande synsätt. Forskaren skall säkerställa att det som presenteras i rapporten är en fullständig redogörelse över alla faser i forskningsprocessen (Bryman & Bell, 2017). Under studiens gång har underlaget bearbetats och kommenterats av handledare och andra studerande för att säkerställa att alla faser framkommer och att de presenteras på ett fullständigt sätt.

Begreppet konfirmering innebär att intervjuaren skall säkerställa att denne inte har låtit studien spegla sina egna personliga värderingar (Bryman & Bell, 2017). Eftersom de intervjuer som genomförts har varit öppna och låtit respondenterna själva formulera sina svar, och många gånger berättat om om sitt företag och synen på årsredovisningen generellt, har det blivit naturligt för intervjuaren att inte lägga in sina egna värderingar i de svar som givits. Istället har respondenterna uppmanats att själva förklara och vidareutveckla sina svar. Studien bygger i den teoretiska grunden på tidigare forskning.

Utöver de fyra trovärdighetskriterierna lyfter Bryman och Bell (2017) också ett antal kriterier på äkthet som studien avses att uppfylla: rättvis bild, ontologisk autenticitet, pedagogisk autenticitet, katalytisk autenticitet och taktisk autenticitet. Undersökningen ska ge en rättvis bild av de olika åsikterna och uppfattningarna som finns bland respondenterna (Bryman & Bell, 2017). Respondenterna i studien har givits möjlighet att uttrycka sig fritt kring studiens frågeställningar vilket har inneburit att det ibland också kommit in andra delar som inte direkt berörs av denna studie. En avvägning har i dessa fall fått göras om huruvida dessa åsikter skall tas med i rapporten, om de tillför något till resultatet, eller om det är intressanta inspel men icke relevanta.

Utöver detta har respondenterna givits möjlighet att fritt uttrycka sina tankar och åsikter kring ämnet, kring sitt eget företagande och kring hur andra gör, vilket i sig skapar en bättre förståelse för dem själva men också förståelse för den omkringliggande miljön. Att på detta sätt kunna lyfta frågor som kan ha varit svåra att ta tag i kan ha uppmärksammat dem på saker som borde kunnat lösas på annat sätt eller som behöver åtgärdas. Denna möjlighet uppfyller

delvis kriterierna om katalytisk och taktisk autenticitet. Detta har dock inte följts upp i denna studie.

3.6. Forskningsetiska konsekvenser

De etiska aspekterna i studien har studerats utifrån Vetenskapsrådets uppsatta krav för etiska principer inom forskning (Vetenskapsrådet, 2002). Kraven utgörs av informationskravet, samtyckeskrav, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Samtliga respondenter i studien har tillsänts ett mejl med information om att studien utförs inom ramen för en kandidatuppsats i företagsekonomi. Dessa har via mejl och/eller muntligen informerats om studiens frågeställningar och syfte, och att resultatet presenteras i en rapport som förväntas vara klar i juni 2019. Samtliga tillfrågade har fått möjlighet att tacka ja eller nej till att delta i studien, att de har möjlighet att avbryta intervjun eller lämna vissa frågor obesvarade om de finner det olämpligt utifrån företagets synvinkel, och har därmed lämnat sitt samtycke till att lämnad information behandlas av författaren. Då denna studie studerar företag inom samma verksamhetsområde och således kan ses som konkurrenter kan det finnas anledningar till att respondenterna inte vill utelämna företagskänslig information som andra företag kan dra nytta av. Företagen presenteras därför inte med namn utan tilldelas en slumpmässig bokstav mellan A-F. Den bandade intervjun raderades efter transkribering för att undvika röstidentifiering. I den inledande frågan om deltagande informerades företagarna om att svaren och resultaten kommer att behandlas konfidentiellt och vid intervjutillfället tillfrågades respondenterna om de önskar ta del av uppgifterna innan de presenteras i uppsatsen. På så sätt har de själva givits möjlighet att säkerställa att deras svar inte kan kopplas direkt till deras företag. Författaren kommer inte att lämna ut de insamlade uppgifterna till andra personer eller andra sammanhang utan istället hänvisa till den information som finns presenterad i uppsatsen.

3.7. Metodreflektion

Studien vill undersöka hur små aktiebolag uppfattar och använder sig av den lagstadgade årsredovisningen och om den skulle kunna vara till större nytta om den hade en annan utformning. Eftersom redovisningsområdet omges av ett antal regelverk och riktlinjer som förändras över åren har det vid inhämtande av litterär information i huvudsak fokuserats på forskning som framkommit under de senaste 20 åren. I vissa fall har dock äldre studier tagits med då de bedömts som relevanta trots att förändringar kan ha skett sedan rapporten presenterades. Urvalet har dock skett utifrån att forskning och artiklar skall vara ”peer-reviewed” och därmed kontrollerade och belagda av andra forskare. Då ämnet i sig är brett finns det mycket skriven litteratur inom området, och då dessa kan beskriva olika teorier och olika förhållningssätt kan det ej garanteras att studien innefattar en fullständig insamling och analys av den skrivna litteraturen inom området.

Urvalet av företag har skett med en medveten fördelning över landet för att inte riskera att eventuella regionala skillnader ska påverka resultatet. På grund av tidsbegränsningen för

studien och för att säkerställa att företagen hade möjlighet att ställa upp på denna typ av intervju valdes endast sex företag ut. Det går inte att utesluta att en större grupp respondenter skulle kunna ha lett till ett annat resultat. Eftersom urvalet medveten gjort att företagen både haft en geografisk spridning och att vi har samma antal företag som uppfyller de båda alternativen vad gäller revisionsplikt bedöms dock studien ändå vara representativt.

Intervjufrågorna till företagen har arbetats fram utifrån uppsatsens frågeställning och syfte och med återkoppling och respons från uppsatshandledare. De frågor som finns i intervjuguiden kan direkt eller indirekt kopplas till syftet med studien och uppsatsens frågeställning. De öppna intervjuerna ledde till att vissa intervjuer blev längre och gav mer information än andra. Detta kan avspeglas i respondentens förkunskaper och intresse för frågan. Resultatet som presenteras i studien är dock begränsad till de rubriker och frågeställningar som ställts upp i intervjuguiden. De semistrukturerade intervjuerna med möjlighet för respondenterna att tala öppet kring frågeställningarna gör att resultatet också kan bli ett annat om samma respondenter tillfrågas efter att det gått en tid från denna studie, utifrån att företagets situation kan ha förändrats, den ekonomiska kunskapen kan ha växt eller regelverken kan ha förändrats. Dock ger studien en bild över företagets syn på årsredovisningen i rådande situation och det får ändå anses troligt att en liknande studie skulle ge ungefärligt samma svar med tanke på företagets geografiska spridning, kompetenser, storlek och bransch.

4. Empiri

I denna del presenteras svaren från de sex intervjuade företagen och redovisningskonsulten. Varje respondent presenteras var för sig och är en återgivning av de svar som bedömdes som relevanta utifrån studiens syfte och frågeställningar.

4.1. Företagsinformation

Siffrorna i tabellen är tagna från de två senaste årsboksluten och besvarar fråga 3 och 4 i intervjuguiden.

Tabell 2 – Företag med revisionsplikt

Företags-ID	Genomsnittlig omsättning	Genomsnittligt antal anställda
A	10 mkr	12,5
B	12,5 mkr	10
C	8,5 mkr	6,5

Tabell 3 – Företag utan revisionsplikt

Företags-ID	Genomsnittlig omsättning	Genomsnittligt antal anställda
D	2,5 mkr	3,5
E	0,7 mkr	1
F	0,6 mkr	1

För att få en professionell persons blick på undersökningen och frågeställningarna har även en redovisningskonsult intervjuats. Personen har arbetat 13 år på en redovisningsbyrå som till stor del arbetar på uppdrag åt mindre aktiebolag med förenklad årsredovisning, K2. Då endast en person har intervjuats kan dessa svar ses som en reflektion över frågeställningarna och belysa skillnader och likheter i synsätt mellan företagare och professionella aktörer inom ekonomi.

4.2. Företag A

Företagsbakgrund

Företag A tillhör den första gruppen av företag och uppfyller kraven för revision. Företaget har varit verksamt i över 15 år och startade som enskild firma men bytte bolagsform till aktiebolag för några år sedan. Bytet hade inget att göra med sänkt kapitalkrav utan berodde främst på skattemässiga fördelar, men även att fler delägare skulle gå in i företaget. Företaget har finansierats dels genom egna medel från delägarna, men också genom upparbetat kapital från tidigare bolagsform. Företaget har 3 delägare som alla också arbetar i verksamheten.

Årsredovisning och revision

Företaget använder det förenklade regelverket för årsredovisning, K2 och anlitar revisor. Respondenten visste inte om att det hade skett en förändring av kapitalkravet, och det hade

inte heller haft någon betydelse för bolagsformen då bytet från enskild firma till aktiebolag hade andra orsaker (se svar i *Företagsbakgrund*).

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

Inom företag A har en av delägarna ekonomisk bakgrund vilket gör att företaget själva sköter löpande bokföring och upprättar bokslut. Företaget har dock en redovisningsbyrå knuten till sig som gör årsredovisningen och deklarationen. Konsulten kan ibland också gå in och hjälpa till med bokföringen under året om det behövs.

Nyttjande av årsredovisning

Respondenten från företag A upplever att den största externa intressenten är banken. Företaget har investerat mycket de senaste åren vilket har gjort att de både tagit lån och ökat sin checkkredit. Banken har då efterfrågat årsredovisningen. Företaget har ingen ambition att presentera en jättestor vinst utan försöker göra dispositioner i slutet av året. Denne har då upplevt att det vid vissa tillfällen funnits en okunskap hos enskilda banktjänstemän kring hur en årsredovisning skall läsas, vad som är rörelseresultat och vad som är resultat efter de finansiella posterna. Främst ”högre upp” i bankorganisationen har det inte funnits förståelse för att små ägarledda företag inte har något egentligt intresse av att presentera ett högt resultat. Respondenten uttrycker att det kanske finns ett behov av större förståelse inom bankerna om hur det är att driva små företag. Majoriteten av företagets lån är inlåning från ägarna, men i de fall då banken nyttjas för lån eller checkkrediter har ägarna fått gå in med borgen.

Internt används årsredovisningen för avstämning och uppföljning. Företagsledningen gör kontinuerlig intern uppföljning varje månad i samband med att månadens moms är klar och månadsrapporter tas ut. Alla delägare sitter då tillsammans och stämmer av hur det gått hittills i år och jämför med tidigare år. De kan då gå in och titta på enskilda konton och följer upp avvikande siffror och analyserar varför. Respondenten uppger dock att de skulle kunna göra det ännu bättre eller mer. Årsredovisningen blir ett viktigt kvitto på hur det går, egentligen. Det är ju egentligen först i slutet av året det går att se om allt bär sig. Inventeringar och avskrivningar följs bara upp då. Årsredovisningen som lämnas in är en bantad och förenklad version och i den utformningen används den inte. Vid uppföljning inom företaget så tas allt ut per konto istället så att alla delar av företagets verksamhet kan följas upp. Större delen av företagets anställda är säsonganställda.

Förutom banken så händer det ibland att kunder kommenterar att de sett att företaget gått bra. De har då gått in på allabolag.se, eller liknande sajter, och kollat upp företagets årsredovisning. Respondenten säger också att de själva är inne på liknande sajter och kollar upp andra företag för att kunna jämföra lite.

Företaget strävar efter ett så positivt resultat som möjligt, men utnyttjar bokslutsdispositioner för att kunna minska skatten. Förslag på dispositioner kommer från redovisningskonsulten. Syftet med årsredovisningen tror respondenten är den skattemässiga redovisningen, deklarationen, och för intern uppföljning.

4.3. Företag B

Företagsbakgrund

Företaget har varit aktivt som aktiebolag i 30 år. Det har dock bytt skepnader, inriktningar, brutit ut delar och haft olika konstellationer under åren som gått. Företaget har två delägare som båda också arbetar i företaget. Verksamheten har finansierats på olika sätt genom åren. Dels har de jobbat upp buffertar för att kunna göra investeringar och utvecklas, men också lån hos bank och från riskkapitalbolag. Företaget har även i hög grad utnyttjat investeringsstöd för att kunna göra stora investeringar och det har då varit lättare att få lån till den del som kvarstår. Under åren har företagsledarna blivit duktiga på omvärldsbevakning ur finansieringssynvinkel – det vill säga vad är ”i ropet” och vad finns det för möjligheter för att kunna få stöd och bidrag för investeringar i verksamheten.

Årsredovisning och revision

Företaget använder den förenklade årsredovisningen K2 och anlitar revisor. Eftersom företaget varit aktivt under så många år och haft den storleken det har idag länge så har aktiekapitalkravet och revisionsplikten inte haft någon påverkan på valet av bolagsform.

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

Företaget gör själva den löpande bokföringen av fakturor och sköter utbetalningar. Därefter lämnas alla papper över till en redovisningskonsult i slutet av månaden. Denne sköter lönerna och ser över allt innan underlagen skickas vidare till en större redovisningsbyrå som sammanställer allt och levererar månadsrapporter över resultatet. Den första redovisningskonsulten var tidigare anställd av företaget för att sköta ekonomin men för ett antal år sedan valde företagsledningen att göra om upplägget och anlita denna konsult i stort sett enbart för att göra löner och till viss del se över övrigt underlag innan det skickas vidare till redovisningsbyrån.

Nyttjande av årsredovisning

Företag B sprider inte årsredovisningen till andra externa än de som efterfrågar den. I företag B:s fall har det främst varit banken som efterfrågat årsredovisningen och de gånger då de har haft andra finansiärer inblandade har även de begärt att få ta del av den. Initialt säger respondenten att de aldrig har fått någon fråga om årsredovisningen från banken men de vet inte heller om eventuella frågor kanske har ställts direkt till redovisningsbyrån. Det är inte heller någon extern som har efterfrågat årsredovisningen eller lämnat kommentarer om den. Internt använder företaget både kvartals- och årsrapporter. Kvartalsrapporterna används mer för uppföljning av företagsledning och styrelse då det är bra att löpande kunna följa upp vad som händer i företaget och för att kunna vidta åtgärder. Årsredovisningen används som underlag för kommande budgetar.

Företaget har alltid haft en egen tjänsteman som varit deras kontaktperson på banken, vilket gör att de haft väldigt bra kontakt och förståelse de gånger då de behövt bankens tjänster. Respondenten berättar då också att frågor kan ha kommit då det varit nåt extra kring ekono-

min, till exempel i perioder då det gått dåligt för företaget eller om det ska investeras nåt. De har då behövt förklara lite extra kring hur de tänker framåt. De har också haft en del externa rådgivare som varit involverade i företaget och som också fått ta del av årsredovisningarna.

På frågan om vad syftet med årsredovisningen är svarar respondenten att det är någon lag på det så det måste göras. Företaget har inget eget intresse, varken från respondenten eller från någon annan i företagsledningens sida, att studera andra företags årsredovisningar.

Redovisningsbyrån som gör företagens rapporter och årsredovisning har också varit med bolaget under många år och de känner därför till verksamheten och branschen väl. De har varit med i både med- och motgångar och kommer alltid med förslag på dispositioner som passar företaget både utifrån nuläge och tänket framåt. De har också agerat som ekonomiska rådgivare under åren och är enligt respondenten oerhört hjälpsamma och måna om företagets ekonomi.

Företaget gör själva ekonomisk uppföljning utifrån de rapporter de fått. De jämför mellan samma perioder olika år och även mot budget för att uppmärksamma om det är någon kostnad som drar iväg eller om det är någon stor investering som behöver göras. Företagsledningen gör också en tertialuppföljning där både ekonomi och försäljning går igenom tillsammans med en extern konsult som primärt kommer med förslag och idéer kring optimering av försäljning men som också tittar på ekonomin.

4.4. Företag C

Företagsbakgrund

Företag C har varit verksamma i drygt 20 år men som aktiebolag sedan början av 2000-talet någon gång. Anledningen till att de bytte bolagsform var för att de växte och ville göra större satsningar och då ansågs aktiebolagsformen bättre lämpad. Verksamheten har framför allt finansierats av egna medel från ägarna, men även med banklån och investeringsstöd för att kunna expandera. Företaget har en ägare som också arbetar i företaget.

Årsredovisning och revision

Företaget omfattas av revisionsplikten och har revisor men respondenten kan inte svara på om de använder K2 eller K3 för årsredovisning.

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

Ingen inom företaget har någon egentlig ekonomisk kunskap utan de anlitar en redovisningskonsult för all ekonomi, även den löpande bokföringen. Konsulten lämnar företaget månadsvisa lägesrapporter utöver själva årsredovisningen.

Nyttjande av årsredovisning

Företaget använder årsredovisningen själv till intern uppföljning, men framför allt används de månadsrapporter som de får från redovisningskonsulten. Varje anställd har budgetar som

denne arbetar mot och gör då själv uppföljning av månadsresultat mot budgeten, och således också för hela året när bokslutet är klart. Dessa rapporter används ganska intensivt vid månadsuppföljningarna.

Företag C använder inte årsredovisningen alls i något eget uttalat externt syfte. Under samtalet kan dock respondenten erinra sig att banken i samband med lån har velat se årsredovisningen och i samband med detta så har också externa borgenärer bett att få se årsredovisningen. Utöver att den har efterfrågats i dessa sammanhang så har de inte fått någon fråga kring den, och inte heller att den har efterfrågats av någon annan extern. Respondenten vet inte heller vad syftet med årsredovisningen egentligen är.

Redovisningskonsulten lämnar i samband med årsbokslutet förslag till dispositioner som företaget själva får ta ställning till. Oftast följer de redovisningskonsultens förslag. Så ja, företaget strävar efter ett så bra resultat som möjligt, men gör oftast inte själva några aktiva förändringar.

Inom företaget så finns inget intresse av att titta på eller jämföra andra företags årsredovisningar.

4.5. Företag D

Företagsbakgrund

Företaget har varit verksamt i ca 10 år, inledningsvis som enskild firma men kring 2014 byttes företagsformen till aktiebolag. Företaget har en ensam ägare och verksamheten har finansierats genom upparbetat kapital från den enskilda firman och banklån och krediter.

Årsredovisning och revision

Företaget vet inte vilket av regelverken, K2 eller K3, som de använder. Företaget har inte revisionsplikt och anlitar inte heller revisor. Slopandet av revisionsplikt samt sänkt kapitalkrav påverkade beslutet att ombilda företaget till aktiebolag.

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

Företag D anlitar en redovisningskonsult för löpande bokföring, bokslut och deklARATION. De lämnar in alla verifikat månadsvis och får tillbaka månadsvisa rapporter med underlag på hur det gått för företaget. Företaget har haft perioder då det gått sämre och har då haft svårt att förstå vad siffrorna egentligen betyder. Har därför haft mycket hjälp av både sin redovisningskonsult och av andra externa rådgivare i att förstå och analysera siffrorna och kunnat vända resultatet till positivt.

Den ekonomiska kunskap företaget tillförskaffat sig har de fått genom kortare kurser och utbildningar via nätverk de är knutna till. Respondenten säger att denne skulle vilja ha mer ekonomisk kunskap för att lättare förstå och kunna använda siffrorna i rapporterna.

Nyttjande av årsredovisning

Respondenten från företag D uppger att de endast använder årsredovisningen för internt bruk genom att göra jämförelser och uppföljningar. De allra flesta av företagets anställda är säsonganställda och under lågsäsong arbetar endast ägaren själv i företaget. Redovisningskonsulten lämnar över både siffror och grafer för att företaget ska kunna jämföra och analysera årets resultat. Företaget har en bra dialog med konsulten som gör att det är enkelt att ställa frågor om det är något som denne inte förstår. På frågan om årsredovisningen skulle kunna vara till bättre nytta om den utformades på något annat sätt så svarar företaget att de hade önskat en tydligare struktur, ibland är det svårt att tolka om ett minus verkligen är ett minus. Om siffror är svåra att förstå är exempelvis grafer bättre. Beträffande relationen till banken så kan respondenten inte dra sig till minnes att banken någon gång efterfrågat årsredovisningen utan att de haft den informationen redan. De tog lån i samband med ombildandet och investeringarna som då gjordes, men kommer inte exakt ihåg hur resonemanget med banken var då. När de senare ansökt om att få höja checkkrediten har aktieägaren själv fått gå in som borgen för detta, trots flera år med positivt resultat. Respondenten upplever att det ställs hårdare krav från banken nu än vad det gjorde förr.

Då företaget inte själv har någon ekonomisk kunskap så överlåter de till redovisningskonsulten att komma med förslag på bokslutsdispositioner som företaget kan ta ställning till vid bokslut.

Ingen extern har någon gång efterfrågat eller kommenterat företagets årsredovisning och respondenten är inte heller själv intresserad av att studera andra företags årsredovisningar. På frågan om vad syftet med årsredovisningen är så svarar respondenten att syftet i första hand är för egen kontroll över vad som händer i företaget, samt för myndigheter att hålla koll på att skatter och moms betalas in.

Företaget är knutet till ett nätverk som erbjuder kurser och konsulter för att hjälpa till med att sammanställa uppföljningar, förklara siffror och visat hur dessa kan tolkas och användas i företaget för att företagaren själv ska kunna göra egna uppföljningar fortsättningsvis. Detta har varit till stor nytta för respondenten och denne försöker ”hoppa på” de tillfällen som ges för att försöka bli mer insatt i sitt företags ekonomi.

4.6. Företag E

Företagsbakgrund

Företag E har varit verksamma i 10 år och har hela tiden varit ett aktiebolag. Företaget har finansierats av egna medel från ägarna samt investeringsstöd, de har inte behövt ta lån. Företaget har två delägare varav den ena arbetar i företaget. Företaget bildades innan det sänkta aktiekapitalkravet och slopandet av revisionsplikten kom. Detta påverkade således inte bolagsformen.

Årsredovisning och revision

Företaget använder det förenklade regelverket för årsredovisning, K2, och även fast företaget inte har revisionsplikt så anlitar de ändå revisor. Företaget bildades innan den slojade revisionsplikten för små företag infördes och hade därför revisor redan från början. De har då valt att ha kvar den som en form av extra kontroll på bokföringen.

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

Företag E sköter den löpande bokföringen och upprättar bokslut och årsredovisning själva. Båda delägarna sköter den löpande bokföringen, men den av delägarna som inte arbetar i företaget har tidigare arbetat som ekonom och upprättar därför bokslut och årsredovisning. Företagsledningen har dock valt att ha en revisor som gör en extra extern kontroll över räkenskaperna.

Nyttjande av årsredovisning

Företag E använder endast årsredovisningen för egen del. De gör både fortlöpande analyser och analyser i slutet av året. Respondenten tycker dock att den skulle kunna vara ett bättre analysverktyg än vad det faktiskt är idag. I samband med årsbokslut och årsredovisning upprättas så går företaget igenom de övergripande siffrorna och ser om det är någon skillnad jämfört med tidigare år. Respondenten uppger att de har haft som intention att göra uppföljningar oftare, men eftersom företaget är så pass litet och hållit på i så pass många år så tycker respondenten att de märker ganska snabbt om det händer något oförutsett. Det tar ganska mycket tid att göra redovisningen själv i företaget, vilket nystartade företag kanske inte alltid tänker på. Dock så tycker respondenten att om redovisningen görs inom företaget så får företaget också bättre koll på den löpande ekonomin. Då företaget inte har eller har behövt ta några banklån kan de inte relatera till lägre lånekostnader i relation till årsredovisningens läsbarhet.

Inga externa har någon gång efterfrågat eller kommenterat företagets årsredovisning. Syftet med årsredovisningen ser respondenten bara som ett verktyg för intern uppföljning. Denne har inte heller något intresse av andra företags årsredovisningar.

Företaget arbetar med resultatplanering på det sättet att de inte vill gå så mycket med vinst och därmed minska på skatten. De försöker därför hålla lite koll i slutet av året men gör vanligtvis inga större planeringar eller justeringar.

4.7. Företag F

Företagsbakgrund

Företaget har varit verksamt sedan 2013 och ägs av en person. Företagets verksamhet har helt finansierats genom lån från företagsägaren. Ägaren hade tidigare drivit enskild firma i 22 år men när denna verksamhet skulle startas så kändes aktiebolag som den bäst lämpade bolagsformen för typen av verksamhet.

Årsredovisning och revision

Respondenten kan inte svara på om denne använder sig av det förenklade regelverket för årsredovisning eller ej. Företaget omfattas inte av revisionsplikten men har ändå valt att ha en revisor. Det sänkta kapitalkravet och revisionsplikten hade inte någon betydelse för valet av bolagsform.

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

Företaget gör all redovisning själv. Ägaren har drivit enskild firma i 22 år tidigare och har även jobbat lite med ekonomi på ett annat bolag. Respondenten känner att kunskap om den egna redovisningen är ett måste för att hålla koll på företagets verksamhet. Hen ser revisorn som en kontrollfunktion för att allt blivit rätt i slutet av året.

Nyttjande av årsredovisning

Årsredovisningen och de rapporter som görs används enbart internt. Företaget gör mycket analyser av verksamheten och gör löpande förändringar för att kunna maximera lönsamheten. Respondenten gör både tidskalkyler och ekonomiska kalkyler på allt som produceras så att denne vet hur tiden ska fördelas mellan de olika produkterna och vad som ska prioriteras. Genom sin regelbundna uppföljning och analys har denne gjort förändringar i verksamheten och sett att vissa delar inte var tillräckligt lönsamma utan att tiden var bättre att lägga på andra delar där lönsamheten var högre. På så sätt har företagets omsättning minskat de senaste åren men däremot har resultatet och lönsamheten blivit högre. Respondenten uttrycker det som att ”man behöver förstå att man måste ha kontroll över ekonomi och kalkyler för att företaget över huvud taget ska gå runt och överleva”.

Eftersom företaget inte har några externa finansiärer eller rådgivare har de inte heller fått frågor kring årsredovisningen från någon extern. Någon gång kan någon kund ha ställt frågan ”hur kan du leva på det här” och respondenten säger då att denne inser att kunden förmodligen varit inne och tittat på den offentliga årsredovisningen. Denne är dock tydlig med att ”om man inte kan läsa en redovisning så behöver man inte veta vad som står där heller”. Respondenten är dock själv helt ointresserad av andra företags årsredovisningar.

På frågan om vad syftet med årsredovisningen är svarar respondenten att det är för att kunna förutse om det finns risk för konkurs och för att det ska vara transparens i bokföringen.

Eftersom ägaren satsat så mycket egna pengar i företaget, som redan är skattade på, vill denne inte ”skatta igen” på en vinst i företaget. De gör därför dispositioner och återbetalningar av lån till ägaren i slutet av året för att göra ett lägre resultat och minska på skatten.

Företaget känner sig trygga med den uppföljning de gör själva och de har också en person utanför företaget som kan hjälpa till med analyser och extern kontroll.

4.8. Redovisningskonsult

Företagsbakgrund

Redovisningskonsulten har arbetat i 13 år som redovisningsekonom och företaget har funnits i 35 år. Det är beläget på landsbygden men har kunder över hela Sverige. Det är 3 redovisningskonsulter som arbetar på företaget. En av dem är utbildad revisor och har tidigare varit verksam men är det inte längre. För revision får byråns kunder därför vända sig till andra externa revisorer.

Årsredovisning och revision

Redovisningsbyrån har ca 70 företag som kunder och alla faller inom ramen för att kunna välja det förenklade regelverket K2 för årsredovisning. Redovisningsbyrån har då aktivt valt att alla företag skall använda K2 för att förenkla för sin egen del. Av byråns 70 företag är det 25 som har revisor. De flesta av dem har revisionsplikt men några företag är lite ”speciella” och där har redovisningsbyrån själva gått in och rekommenderat dem att ha revisor.

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

Redovisningsbyrån gör löpande bokföring åt de allra flesta av deras kunder. Företagens storlek är inte det som påverkar materialet som lämnas till byrån utan det är snarare personberoende.

”Det är så klart lättare att hålla koll på papperna i ett litet bolag, men om det är en strulig person så spelar det inte så stor roll. Men ekonomiska förkunskaper underlättar ju så klart.”

Nyttjande av årsredovisning

För många av företagen som har lån så begär bankerna in årsredovisningen när den är klar. För andra externa så tror konsulten inte att årsredovisningen fyller någon funktion. Byrån har som praxis att lämna ut resultatrapporter och balansrapporter till företagen månadsvis eller kvartalsvis, beroende på överenskommelse med företaget, och dessa rapporter fyller mer funktioner i företaget och gör större nytta än vad själva årsredovisningen gör.

Konsulten resonerar kring att det blir mindre och mindre information som ska finnas med i årsredovisningen och den information som finns där är statisk och svår att påverka, så det är svårt att veta vilken ytterligare information som skulle kunna vara med för att göra den mer användbar för företagen.

Vad gäller uppföljning och analys i företagen så behöver vissa företag mer hjälp från byrån än andra. Konsulten säger till om de uppmärksammar något som sticker iväg åt något håll och detta är såklart enklare att uppmärksamma om konsulten även gör den löpande bokföringen. De har varje år en bokslutsgenomgång med kunden och då kan de tillsammans prata igenom föregående år och även titta framåt på företagets visioner. Företag som gör sin löpande bokföring själva och som endast tar hjälp med bokslut och årsredovisning är så klart svårare att

följa upp och uppmärksamma i tid då även bokslutet tar tid att göra. Oftast blir då uppföljningen någon månad efter att året är slut och då är företaget redan igång. Från konsultens sida upplevs att företagen tittar mer på ”pengar på banken”, det vill säga likviditet. Har företaget pengar på banken så går det bra. Har de lite eller inga pengar på banken så går det inte bra. Kunderna är inne i sitt race under året som går och förväntar sig att redovisningskonsulten ska säga till om de upptäcker något som företaget själv inte har uppmärksammat.

På frågan om syfte med årsredovisningen så tror konsulten att de flesta företag ser det som ett lagkrav – det ska göras. Det är inte årsredovisningen de sen använder sig av i sina uppföljningar utan då tittar de på bokslutet istället.

Företagen förväntar sig att redovisningsbyråerna ska göra bokslutet så bra som möjligt för dem, vilket ställer krav på att konsulterna är införstådda i företagets målbilder, visioner och även i branschen. Inom vissa branscher är det viktigt att kunna visa på höga resultat och för andra företag så handlar det kanske mer om att sätta över pengar i periodiseringsfonder inför kommande investeringar eller hitta andra dispositioner för att minska resultat och skatt. Konsulten ska kunna ge det som passar för företaget. Några företag efterfrågar dispositioner själva men oftast lämnar konsulten över ett förslag som företaget får ta ställning till.

Vad gäller möjligheten att få ner lånekostnader hos banker utifrån årsredovisningen så menar konsulten att detta är svårt. Eftersom underlaget är statiskt anser denne att det är större chans att få ner lånekostnaderna om företaget kan visa en resultatrapport tillsammans med en budget och kan tala för och motivera dessa. De av konsultens kunder som har lägst räntekostnader är de företag som har bra sparat kapital och som velat låna upp för att ha en buffert. De företag som ”bara” går bra men som inte har så mycket buffert sparat och behöver låna för investeringar får oftast högre räntekostnader.

Konsulten har dock upplevt att denne fått frågor från banken kring resultat före och efter dispositioner. Det kan ha kommit kommentarer från banktjänstemännen om att ”resultatet är så lågt” vilket konsulten menar på kan bero på att de inte förstått att företaget i själva verket har gjort ett bra rörelseresultat men därefter gjort dispositioner. Det har även förekommit att konsulten fått göra om och förtydliga i årsredovisningen vad som är vad för att banktjänstemannen skulle förstå vad som skett.

5. Analys

Detta kapitel kopplar samman den teoretiska referensramen med resultatet av genomförda intervjuer där syftet är att se om tidigare forskningsresultat vad gäller stora företags nytta med årsredovisningen överensstämmer med bilden av hur små företag nyttjar rapporten.

5.1. Årsredovisningen och dess intressenter

Årsredovisningens viktigaste funktion är att lämna uppgifter till företagets intressenter och den har därför en viktig roll hos stora företag med många intressenter (Thomasson, 2002). Tidigare forskning visar att intressentteorin inte bara kan kopplas mot större företag utan även mot mindre (Westrenius & Barnes, 2015). I denna forskning identifieras också vilka som är de huvudsakliga intressenterna för de små företagen. Utifrån intressentteorins etiskt/moraliska perspektiv som säger att alla intressenter ska ges möjlighet till anpassad information (Deegan & Unerman, 2011) och kategorisering av intressenter (Westrenius & Barnes, 2015) analyseras nedan de olika intressentgrupperna utifrån den teoretiska grunden kopplat till företagens svar.

5.1.1. Ägarna/företagsledningen

Westrenius och Barnes (2015) kommer i sin studie fram till att små företag till största delen har sina ägare som intressenter och att ägarna ofta även arbetar i företaget. För samtliga företag som intervjuats i denna studie stämmer detta in. Företagens ägare arbetar uteslutande i företaget. Även om företag E har två delägare och endast en av dem som arbetar i företaget, så svarar respondenten att den andra delägaren är den som oavlönat har hand om den ekonomiska delen, varför denne person ändå kan anses arbeta i företaget. Företagen har också få delägare, ett av företagen har tre delägare, två av företagen har två delägare medan resterande tre företag endast har en delägare.

I den tidigare forskningen kring börsnoterade aktiebolag framkommer att årsredovisningen fyller ett syfte i att tillfredsställa aktieägares behov av rapporter om företaget (Lim et al., 2018; Stanton & Stanton, 2002). I ett litet företag där aktieägarna är få fyller årsredovisningen inte samma funktion då dessa redan från början med största sannolikhet är insatta i företaget (Thomasson, 2002). Företagen i studien uppger samtliga att de, oavsett om de sköter sin bokföring själva eller använder redovisningskonsulter, själva gör uppföljningar under året och att dessa regelbundna avstämningar och rapporter är av större nytta än själva årsredovisningen.

5.1.2. Anställda

Ytterligare en intressentgrupp som Westrenius och Barnes (2015) identifierar hos de små företagen är de anställda. Även Thomasson (2002) och Deegan och Unerman (2011) kategoriserar anställda som interna intressenter och att redovisningen även skall rikta sig till dessa parter. De större företagen A, B och C har även flera anställda. Inom företag A och B är det företagsledningen som ansvarar för den löpande uppföljningen och rapporterar vidare till de anställda om läget i företaget. Företag C arbetar med enskilda budgetar för respektive

verksamhetsområde vilket gör att varje anställd löpande får information om och får följa upp resultatet för sitt arbete. För samtliga anställda, som då inte utgör företagsägarna, kommuniceras företagets resultat och rapporter på olika sätt men löpande under året och inte genom årsredovisningen. Grupp 2 består av mindre företag som i stort sett endast har ägaren som anställd med undantag för företag D som har ett större antal säsongsanställda under sommaren, men under större delen av året är ägaren ensam i företaget.

5.1.3. Finansiärer, investerare och kreditgivare

Investerare i företaget utgör tillsammans med aktieägarna den största gruppen intressenter (Thomasson, 2002). Denna grupp utgör externa intressenter och har därför endast tillgång till den offentliga företagsinformationen, om inte annat särskilt efterfrågas. Årsredovisningen anses ge en övergripande bild av verksamheten och är betydelsefull för investerare (Hansson et al., 2006). De nyckeltal som ges i årsredovisningen säger mycket om företagets välmående och är av stor nytta för denna intressentgrupp (Grönlund et al., 2010). Några företag i studien har haft kontakt med externa kreditgivare eller finansiärer, och dessa uppger samtliga att årsredovisningen har efterfrågats alternativt att långivaren haft tillgång till den på annat sätt. Företag B är det enda företag i studien som haft ett riskkapitalbolag knutet till sig. För övriga företag har i många fall företagsägaren fått gå i borgen för företaget i samband med lån hos kreditgivare och företag C uppger även att de har haft externa borgenärer och att dessa då begärt att få se årsredovisningen i förväg. För samtliga respondenter i denna studie har årsredovisningen varit ett obligatoriskt underlag vid bedömning av lån och krediter.

Tidigare forskning visar på att svårigheter i att tyda årsredovisningen, låg läsbarhet, är kopplat till högre lånekostnader (Ertegun et al., 2017) och investeringseffektivitet (Biddle et al., 2009). Årsredovisningen är den huvudsakliga källan till information för kreditgivare, och dessa får därför anses vara vana läsare av årsredovisningarna. Forskning visar dock på att årsredovisningarna kan vara svåra att förstå även för finansiella analytiker, såsom banker och kreditgivare (Lord, 2002). Antalet felaktiga årsredovisningar har ökat sedan avskaffandet av revisionsplikten 2010 (Damberg, 2017) och rapporter och tidigare studier visar också på att de företag med felaktiga årsredovisningar ofta inte heller har någon redovisningskonsult eller ekonomisk kunnig som upprättar deras bokföring (Hogia ekonominfo, 2012; Neij, 2017). För denna grupp intressenter kan det ses som en viktig del i läsbarheten att årsredovisningarna är upprättade i samma format och innehåller samma delar, vilket gör att jämförelser och avstämningar lätt kan göras. Detta förutsätter också att kunskap om årsredovisningarnas innehåll finns så att relevant information och korrekta underlag kan utläsas (Deegan & Unerman, 2011). Av de intervjuade företagen så har inte alla behövt ta lån hos bank eller externa kreditgivare för verksamheten eller investeringar, men av de företag som nyttjat bankens tjänster så säger samtliga att banken tittat på företagets årsredovisning i samband med att de ansökt om lån för företaget. För flera av företagen så har dock banken ställt krav på borgenär för lånen för att bevilja dessa. Inget av företagen har i intervjun direkt kunnat svara på om årsredovisningens utformning och läsbarhet haft någon större betydelse för besluten kring beviljad finansiering eller om lånekostnaderna påverkats av årsredovisningen.

I intervjun med företag A framkommer att banktjänstemannen i samband med beviljandet av lån fått frågor från andra i bankorganisationen om företaget A:s resultat. Det har då framkommit att tjänstemän inom banken inte har kunnat utläsa vad som är företagets rörelse- resultat och vad som är resultat efter gjorda dispositioner. Samtliga företag i denna intervju är små och ägs av de som också driver företaget, och samtliga uppger att det inte finns något intresse i att maximera resultat från år till år utan företaget försöker istället att resultatplanera på ett sådant sätt att skatt minimeras. Dispositioner, extraamorteringar på lån och liknande är vanligt hos företagen i slutet av året och sker både hos dem som gör sin redovisning själva och hos dem som anlitar redovisningskonsult för att sköta redovisningen. Redovisningskonsulten anger att det har förekommit att banker kontaktat dem med frågor om årsredovisningen och just om låga resultat. Banktjänstemännen i dessa fall har inte förstått att ett lågt resultat inte nödvändigtvis behöver betyda att verksamheten haft ett lågt resultat utan att företaget planerat resultatet för att minska på skattekostnader. I något fall har konsulten även fått skicka ytterligare rapporter till banktjänstemannen för att förtydliga vad rörelseresultatet är.

5.1.4. Myndigheter och offentliga aktörer

Årsredovisningen upprättas utifrån gällande lagstiftning (BFL 1999:1078; ÅRL 1995:1554). De flesta av företagen anser att årsredovisningens syfte i stort sett är ett sätt att redovisa och kontrollera skatt till staten. Även en forskningsrapport belyser detta som ett av årsredovisningens viktigaste syften (Grove Ditlevsen, 2012). Utifrån målgruppen i denna studies behov av ekonomiska rapporter blir årsredovisningen ett generellt dokument och bokslut eller egna rapporter dokument där företagen själv kan göra uppföljningar på det som önskas. En mer anpassningsbar årsredovisning skulle kunna ersätta det faktum att flera olika rapporter idag upprättas, men skulle samtidigt betyda att rapporten skulle bli svårare att hantera för externa parter. Idag går forskning och regelverk snarare mot att generalisera årsredovisningarna för att externa intressenter skall kunna jämföra rapporter från olika företag (Lim et al., 2018).

5.2. Nyttjande av årsredovisningen inom företaget

I den tidigare forskningen lyfts möjligheten till att presentera information till externa intressenter och höja värdet på företaget på kort eller lång sikt som årsredovisningens viktigaste information (Lim et al., 2018). Enligt författaren tillfredsställer årsredovisningen aktieägarnas behov av information och rapporter om företaget (Lim et al., 2018). Inget av de företag som intervjuats i denna studie har några aktieägare som inte arbetar, direkt eller indirekt, i företaget. För dessa personer fyller årsredovisningen inte samma funktion då informationen redan finns hos ägarna (Thomasson, 2002). Årsredovisningen ger företagen möjlighet att lyfta fram enskilda händelser som de vill belysa, och årsredovisningarnas fokus tenderar att bli mer och mer om företagets kringvärden istället för den finansiella redovisningen som är det ursprungliga syftet (Penrose, 2008). Inget av de företag som intervjuats i studien uppger att de använder sig av årsredovisningen i någon extern roll, förutom till lån- och kreditgivare. Utöver lån- och kreditgivare uppger två av företagen att de har fått kommentarer från kunder kring årsredovisningen, men att årsredovisningen då sannolikt har hämtats från offentliga kanaler.

Tidigare forskning visar också på att årsredovisningarna används i större utsträckning i marknadsföringssyfte och som en möjlighet för företagen att presentera mer än den lagstadgade delen (Stanton & Stanton, 2002), men inget av företagen i studien använder alltså årsredovisningen som ett marknadsföringsmaterial. Endast ett av företagen uppger att de brukar studera andra företags årsredovisningar, övriga anger att de inte har något intresse för andra företags ekonomi.

De företag som intervjuats i denna studie uppger samtliga att de använder ekonomiska rapporter för uppföljningar i företaget. Företag F ser de månadsvisa rapporterna som det material som används för den löpande uppföljningen och avstämningen i verksamheten medan årsredovisningen är det slutliga materialet som egentligen säger hur det har gått för företaget, när dispositioner och andra förändringar är gjorda. Respondenten från företag A berättar också att deras uppföljning behöver göras på kontobasis och årsredovisningen inte presenterar resultatet på det sätt som företaget behöver informationen, varför egna rapporter alltid tas ut för uppföljning och analys. I samtalet med redovisningskonsulten så framgår att det material som går igenom med företagen, utöver själva rapporterna, är bokslutet, inte årsredovisningen.

IFRS är tydliga i sitt ramverk att kunskapen hos användarna är av väsentlig betydelse för hur informationen i rapporten tolkas (IFRS ED 2015/1/2). Rapporter kommer också om brister och fel i årsredovisningarna och att företagen i dessa fall inte tar hjälp av någon redovisningskonsult eller ekonomisk kunnig person när de upprättar handlingarna (Hogia ekonomi, 2012; Neij, 2017). De företag som studerats har antingen egen ekonomisk kunskap inom företaget eller anlitar redovisningskonsult eller revisor för att granska underlaget. Den ekonomiska förkunskapen avspeglas dock ändå i svaren som företagen har gett i intervjuerna. Några av företagen har ekonomisk kunskap utifrån utbildning och arbetslivserfarenhet hos ägare och delägare men dessa väljer ändå att ha kontrollfunktioner i form av revisor eller redovisningskonsulter (företag A, E och F). Dessa företag talar också om vikten av att förstå sina kalkyler, att göra regelbundna uppföljningar, att planera sin tid för att optimera lönsamhet och medvetna dispositioner för att kunna påverka sitt resultat i den riktning de önskar. Dessa företag lyfter också fram att det underlättar att sköta sin bokföring själv för att de då också har lättare att uppmärksamma om det är något som drar iväg eller som inte ser ut att stämma. De företag med ekonomiska kunskaper är också de som nyttjar sina rapporter på ett fördelaktigt sätt. Dessa företag sköter också den löpande bokföringen själva och kan således också plocka ut rapporter över det som företaget behöver titta på vid de tillfällen det är aktuellt. Det gör också att behovet av årsredovisningen som sådan och nyttjandet av denna blir mindre självklar. När möjligheten och kompetensen finns att ta ur rapporter vid behov och att analysera delar av resultatet blir en sammanställd, statisk rapport av mindre värde utan mer den produkt som levereras enligt lagkravet.

Företag B, C och D har lite eller ingen ekonomisk erfarenhet utan lämnar över allt till externa redovisningskonsulter som sköter alla delar i redovisningen. Företag B bokför och betalar förvisso sina fakturor men gör därefter ingenting ytterligare. Företag C och D lämnar bort allt, även löpande bokföring. De låter redovisningsbyrån komma tillbaka med relevanta rapporter

och ger förslag på dispositioner som passar företaget. Företag B har hållit på i många år och har också haft samma redovisningsbyrå under flera av dessa, samt även agerat som ekonomisk rådgivare vid vissa tillfällen. Trots att de säger att de har fullt förtroende för vad redovisningsbyrån lämnar för förslag och upprättar för rapporter så har företaget ändå externa konsulter som hjälper till att titta på ekonomin och komma med förslag på åtgärder. Det faktum att företaget även tagit in ett riskkapitalbolag som finansiär i sin verksamhet gör också att uppföljning och redovisning går igenom från flera håll och från flera intressenter. Även här kan samma tendens som för företag A, E och F ses, trots att det inte besitts samma ekonomiska kunskap inom företaget. Företag C och D innehar inte heller någon egentlig ekonomisk kunskap men agerar något annorlunda. De litar på konsultens rekommendationer och har också möjlighet att be denne om förtydliganden om företagen inte skulle förstå någon del. Dock diskuterar företagen även här mer i termer om månadsrapporter och kvartalsrapporter än att göra uppföljningar utifrån årsredovisningen. På frågan om kvalitén på det underlag som lämnas till redovisningskonsulten och vad för information som efterfrågas svarar denne att det inte är relaterat till företagets storlek utan är snarare personberoende.

Av de tre företagen i gruppen som inte har revisionsplikt har två av företagen ändå valt att ha revisor och det tredje företaget har en redovisningskonsult. Någon jämförelse kring om uppfattning, nytta eller användningsområde skiljer sig åt mellan de två grupperna kan därför inte göras.

6. Diskussion och slutsats

I nedanstående kapitel diskuteras resultatet utifrån studiens frågeställningar: vilken nytta har årsredovisningen för små aktiebolag, vilken uppfattning har små aktiebolag om den obligatoriska årsredovisning som de måste upprätta och hur skulle årsredovisningen kunna förändras för att bli ett användbart verktyg för små aktiebolag? Därefter presenteras slutsatser från studien. Slutligen presenteras förslag till fortsatt forskning inom området.

6.1. Årsredovisningens nytta och hur den uppfattas

Utifrån vad den tidigare forskningen kommit fram till och vad myndigheternas syfte med årsredovisningen är så fyller årsredovisningen en stor funktion för börsnoterade aktiebolag. Där läggs vikt vid att enkelt kunna kommunicera information om företagets status och årets händelser till intressenter och årsredovisningen påverkar aktieägare och således också aktiekurserna vilket gör att årsredovisningen också är ett prioriterat dokument. I Sverige publiceras all information i årsredovisningen digitalt idag, vilket också gör att det är enkelt att som intressent ta del av företagets information och redovisning utan att för den sakens skull behöva kontakta företaget och göra sig till känna. På så sätt behöver företagen kunna presentera information som både är läsbar och förståelig och som speglar företaget på ett sätt som gör att det väcker intresse hos nya intressenter och bibehåller befintliga intressenter. De studier som refereras till visar på vikten av läsbarhet i rapporterna. Om även den skriftliga delen av årsredovisningen, som ska beskriva företagets verksamhet i ord, är svår att förstå även för mer erfarna analytiker så väcker det ju onekligen tankar om årsredovisningens användningsområden och syfte.

För den kategori företag som intervjuats i denna studie, icke börsnoterade aktiebolag, förefaller årsredovisningen ha ett något mer oklart syfte. Myndigheterna önskar inhämta underlag för skatteberäkning men något annat syfte för dessa bolag är inte klargjort. Bland företagen i intervjuerna verkar det också råda lite av begreppsförvirring. När frågor ställs om hur årsredovisningen används svarar de flesta att de använder månads- och kvartalsrapporter, vilket inte är att jämföra med årsredovisningen som rapport. I intervjun med redovisningskonsulten framgår det att inte heller de använder själva årsredovisningen som uppföljningsmaterial till sina kunder utan att det istället är årsbokslutet som går igenom tillsammans. Årsredovisningen som rapport upplevs för stel och inte anpassningsbar utifrån de områden som företagen önskar följa upp.

6.2. Årsredovisningens användningsområden

Utifrån den forskning som finns som visat en koppling mellan lånekostnader och årsredovisningarnas läsbarhet ställs frågor till företagen om huruvida lån- och/eller kreditgivare har efterfrågat årsredovisningen i samband med ansökan om lån eller krediter. Företag A uppger att de har fått frågor från banken kring deras låga resultat i årsredovisningen, när de i själva verket fått ett högt rörelseresultat och därefter gjort dispositioner för att minska på skatten. Även redovisningskonsulten har varit med om liknande frågeställningar från banktjänstemän. Det som framkommer är intressant och skulle kunna vara en indikation på att det finns risk för

missförstånd hos bankerna när de läser årsredovisningarna. Poängteras bör också att företag A och redovisningsbyrån inte har någon relation till varandra, det är således enskilda fall och olika banktjänstemän det handlar om. Både företag A och redovisningskonsulten uttrycker att det verkar förekomma en viss okunskap hos banktjänstemän, även om det kan vara enskilda tjänstemän detta handlar om. Detta kan ses ur två perspektiv, dels okunskap utifrån företagsstorleken och ägarintresset. För mindre företag utan externa ägare eller andra externa intressenter finns inget intresse att maximera och visa upp ett så högt resultat som möjligt utan de vill istället undvika att skatta bort sina intjänade medel. Detta kan skilja sig åt mot större börsnoterade företag vilka har högre krav på prestation och resultat från sina, ibland många, externa intressenter. Det andra perspektivet är att det från några av respondenterna i denna studie uttrycks en osäkerhet kring banktjänstemännens kunskaper i hur en årsredovisning ska läsas. Om bankmannen utgår från enbart ett lågt resultat som underlag för beslut till lån och lånekostnader skulle det potentiellt kunna se sämre ut för kunden än om bankmannen även tittade på rörelseresultat och hur dispositioner är gjorda. Okunskap om hur en årsredovisning ska läsas och hur företagets värderingar och förutsättningar skall tolkas skulle indirekt kunna påverka företagets lånekostnader och även möjligheter till lån.

6.3. Slutsats

Syftet med denna studie var att öka förståelsen för vilken nytta och vilka användningsområden årsredovisningen kan ha för små aktiebolag. Studien har resulterat i följande slutsatser:

Den obligatoriska årsredovisningen kan ses primärt som en rapport för myndighetskontroll över företagen. Rapporten ses som ett underlag för skatteberäkning, men vissa av företagen ser också årsredovisningen som en intern analys- och kontrollfunktion. Skillnader mellan företagen förekommer dock kring hur årsredovisningen används som analysverktyg. Detta utifrån den ekonomiska kunskapen företaget besitter. Med ekonomiska kunskaper inom företaget finns det möjligheter att själva ta ut rapporter över vad som behöver följas upp och årsredovisningen blir istället en kontrollrapport i slutet av året. Företagen utan ekonomiska kunskaper förlitar sig helt på de rapporter som sammanställs av redovisningskonsulter. Inga företag i studien hade avsaknad av både intern och extern ekonomisk kompetens, varför slutsatser om hur detta påverkar synen på årsredovisning ej går att dra.

Den enda nyttan som kan konstateras för företagen är att lån- och kreditgivare ges ett enhetligt underlag där de kan se företagets ekonomiska läge och göra bedömningar för beviljande av lån och krediter. Detta förutsätter dock också att lån- och kreditgivare kan läsa årsredovisningarna på ett korrekt sätt utifrån företagets storlek och intresse. Inget av företagen i denna studie använder årsredovisningen i något annat externt syfte. Internt används årsredovisningen som uppföljning, men utifrån det faktum att företagen använder månads- och kvartalsrapporter samt årsbokslut skulle årsredovisningen utan vidare kunna lyftas ur analysprocessen och företagen istället använda dessa rapporter för uppföljning som redan finns och används idag.

Respondenterna i studien uppger att de primärt använder månads-, kvartals- och bokslutsrapporter för sin löpande uppföljning i företaget. För att årsredovisningen ska kunna bli ett mer användbart verktyg för små aktiebolag skulle den behöva bli mer anpassningsbar till företagets verksamheter så att analys kan göras direkt från årsredovisningen istället för från bokslutsrapporter. Att göra årsredovisningen mer anpassningsbar till företagets verksamheter är dock inte i linje med de riktlinjer som FASB nu arbetar fram för börsnoterade företag för att göra den finansiella redovisningen mer koordinerad och innehålla mindre överflödiga information.

6.4. Begränsningar och förslag till fortsatt forskning

Då ingen tidigare forskning har hittats inom området så får denna studie ses som en indikator på att ytterligare forskning behövs och vilka frågeställningar som kan vara intressanta för framtida studier. Företagen i studien har selekterats för att få en spridning över landet och för att få företag med likvärdiga förutsättningar utifrån bransch. En kvantitativ studie med ett större antal företag och som spänner över flera branscher kan vara ett sätt att gå vidare med forskning kring frågan och en möjlighet att se vidden av små aktiebolags inställning och nyttjande av årsredovisningen. Ett annat perspektiv som också vore intressant att se vidare forskning kring är vidden av intressenters okunskap i hur en årsredovisning tolkas, samt om eller hur detta kan påverka små företag som medvetet försöker hålla nere sitt resultat. Detta är något som rekommenderas för studier på en större grupp företag och fler redovisningskonsulter, för att se om brister i kunskap kring tolkningar av årsredovisningarna förekommer i större omfattning och hur de i sådana fall påverkar de små aktiebolagens finansieringsmöjligheter.

REFERENSER

Allee, K D. & Yohn, T L. (2009). The Demand for Financial Statements in an Unregulated Environment: An Examination of the Production and Use of Financial Statements by Privately Held Small Businesses. *The Accounting Review*, vol 84 (1), sid 1-25.

Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

BFL 1999:1078. *Bokföringslagen*.

Biddle, G C., Hilary, G. & Verdi, R S. (2009). How does financial reporting quality relate to investment efficiency? *Journal of Accounting and Economics* 48 (2009), sid 112-131.

Bokföringsnämnden. (2012). *BFNAR 2012:1, Bokföringsnämndens allmänna rekommendationer*.

Bryman, A. & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Malmö: Liber AB.

Damberg, R. (2017). Fyra tusen årsredovisningar med fel. *Upplysningscentralen*.
<https://www.uc.se/kunskap-inspiration/artiklar/fyra-tusen-arsredovisningar-med-fel/>. Hämtad: 2019-04-09.

Deegan, C., & Unerman, J. (2011). *Financial Accounting Theory, Second European Edition*. Berkshire: McGraw-Hill Education.

Ertugrul, M., Lei, J., Qiu, J., & Wan, C. (2017). Annual Report Readability, Tone Ambiguity, and the Cost of Borrowing. *Journal of financial and quantitative analysis*, vol 52, no 2, apr 2017, sid 811-836.

Europeiska Unionen. (2018). Redovisningsregler och redovisningsstandarder. *Ditt Europa*. Europeiska Unionen. https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/accounting/accounting-rules-standards/index_sv.htm. Hämtad 2019-05-21.

Grönlund, A., Tagesson, T., & Öhman, P. (2010). *Principbaserad redovisning*. Upplaga 4:2. Lund: Studentlitteratur

Grove Ditlevsen, M. (2012). Revealing corporate identities in annual reports. *Corporate Communications: An International Journal*, vol 17. Issue: 3, sid 379-403.

Hansson, S., Arvidson, P. & Lindquist, H. (2006). *Företags- och räkenskapsanalys*. Lund: Studentlitteratur

- Hogia. (2012). Bristande kvalitet på årsredovisningen om bolaget inte har någon revisor. *Hogia*. https://www.ekonomi-info.nu/bristande_kvalitet_pa_arsredovisningen_om_bolaget_inte_har_nagon_revisor_10355.asp. Hämtad: 2019-04-11.
- Holme, I M. & Solvang, B K. (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- IASB. (2015). *Conceptual Framework for Financial Reporting. Exposure Draft ED2015/3*. London: IFRS Foundation Publications Department.
- Lim, E K Y., Chalmers, K. & Hanlon, D. (2018). The influence of business strategy on annual report readability. *Journal of Accounting and Public Policy* 37 (2018), sid 65-81.
- Lord, H L. (2002). *J. Technical Writing and Communication, vol 32 (4)*, sid 367-389.
- Lundberg, S., Lundin, H. (2017). Slopad revisionsplikt bidrog till ekonomisk brottslighet. *Ekobrottsmyndigheten*. <https://www.ekobrottsmyndigheten.se/press/nyheter/2017/12/slopad-revisionsplikt-bidrog-till-ekonomisk-brottslighet/>. Hämtad 2019-04-09.
- Neij, J. (2017). Allt färre företag har revisor. *Tidningen Balans*. <https://www.tidningenbalans.se/nyheter/allt-farre-foretag-har-revisor/>. Hämtad 2019-04-09.
- Olsson, M. (2019). Utökad extern rapportering – vad är det? *Tidningen Balans – Fördjupning nr 1 2019*. https://www.tidningenbalans.se/wp-content/uploads/2018/12/utokad_extern_rapportering_vad_ar_det_och_kommer_revisorerna_kunna_kvalitetssakra_sadan_rapportering.pdf. Hämtad 2019-04-11.
- Osser, J. (2017). Slopad revisionsplikt för små bolag – vilka har effekterna blivit? *BDO Sverige*. <https://www.bdo.se/sv-se/artiklar-insikter/slopad-revisionsplikt-for-smabolag-vilka-har-effekterna-blivit>. Hämtad 2019-05-09.
- Penrose, J M. (2008). Annual report graphic use – A Review of Literature. *Journal of Business Communication, April 2008, vol.45 (2)*, sid 158-180.
- Riksrevisionen. (2017). *Avskaffandet av revisionsplikten – en reform som kostar mer än den smakar 2017:35*. Stockholm: Riksdagens Internttryckeri.
- SFS 2010:89. *Lag om ändring i aktiebolagslagen*.
- SFS 2010:837. *Lag om ändring i revisionslagen*.

Skatteverket. (2019). *Redovisningens syfte*. Skatteverket.
<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2019.1/3200.html#>. Hämtad: 2019-04-11.

Skr 2017/18:201. *Skrivelse om Riksrevisionens rapport om avskaffandet av revisionsplikten för små aktiebolag*.

Stanton, P. & Stanton, J. (2002). Corporate annual reports: research perspectives used. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, vol 15 issue 4, sid 478-500.

Thomasson, J. (2002). *Extern redovisning & finansiell analys*. Lund: BTJ Tryck AB

Thurén, T. (2009). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Upplaga 2:3. Malmö: Liber.

Tillväxtanalys. (2011). *Entrepreneurship and SME policies across Europe, The Swedish concluding report, Working paper/PM, 2011:23*, Östersund.

Tillväxtverket. (2019). Årsredovisning för aktiebolag. *Verksam.se*.
<https://www.verksam.se/driva/ekonomi-och-bokforing/bokforing/arsbokslut-och-arsredovisning/aktiebolag>. Hämtad: 2019-04-15.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet: Elanders Gotab.

Visma. (2019). Regeländring gav kraftig ökning av aktiebolag. *Visma*.
<https://media.visma.se/pressreleases/regelaendring-gav-kraftig-oekning-av-aktiebolag-2843414>. Hämtad: 2019-07-29.

Westrenius, A. & Barnes, L. (2015). Managing complex business relationships: Small business and stakeholder salience. *The Journal of Developing Areas*, vol 49, no 6.

ÅRL 1995:1554. *Årsredovisningslagen*.

Bilaga 1: Frågeställningar företag

Företagsbakgrund

1. Hur länge har företaget varit verksamt som aktiebolag?
2. Hur har verksamheten finansierats?
3. Hur stor omsättning har företaget?
4. Hur många anställda?
5. Hur många ägare? Arbetar ägarna i företaget?

Årsredovisning och revision

6. Har företaget valt att använda det förenklade regelverket för årsredovisning, K2, eller huvudregelverket, K3?
7. Omfattas företaget av revisionsplikten?
 - a. Om nej: Har företaget ändå valt att ha revisor?
8. Har det sänkta kapitalkravet, bokslutsform eller revision av företaget påverkat valet av bolagsform?

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

9. Anlitar företaget redovisningsbyrå/-konsult för att göra redovisningen eller gör man detta själv?
 - a. Om företaget anlitar redovisningsbyrå/-konsult, i vilket omfattning? Löpande redovisning eller endast vid bokslut?
 - b. Om företaget sköter sin redovisning själv, har man ekonomiska kunskaper inom företaget?

Nyttjande av årsredovisning

10. Använder företaget årsredovisningen på något sätt efter att den sammanställts?
Exempelvis sprida till intressenter, ägare, marknadsföring, ekonomisk uppföljning eller analys.
 - a. Om svar ja: Hur då?
På vilket sätt presenteras informationen?
Hur tas den emot av mottagaren?
Är det någon intressent som kräver årsredovisning?
Tidigare forskning visar att lånekostnaderna kan bli lägre tack vare ”läsbar” årsredovisning. Är det något som känns igen? Har banken någon gång gett någon respons på årsredovisningen?
 - b. Om svar nej: Om årsredovisningen utformades på ett annat sätt, skulle den då kunna vara ett verktyg för företaget?
 - Om nej: Varför inte?
 - Om ja: Hur skulle du då vilja att den utformades, vilken information skulle behöva vara med?
11. Har någon extern någon gång efterfrågat eller kommenterat er årsredovisning?
12. Vet företaget vad syftet med årsredovisningen är?

13. Strävar ni efter positivt resultat, dvs till exempel undviker att göra för stora avskrivningar om resultatet blir negativt eller dispositioner för att minska på ett positivt resultat?
14. Är ni själva intresserade av andra företags årsredovisningar?
15. Har företaget någon intern eller extern kontroll eller uppföljning av ekonomi eller liknande?

Bilaga 2: Frågeställningar redovisningskonsult

Företagsbakgrund

1. Hur länge har företaget funnits?
2. Hur länge har du (redovisningskonsult) arbetat vid byrån?
3. Hur många anställda är ni?

Årsredovisning och revision

4. Hur många företag som använder det förenklade regelverket för årsredovisning, K2, har ni på er byrå?
5. Hur många företag har ni som inte har revisor?
6. Har ni egen revisor på er byrå?

Ekonomiska kunskaper, egen bokföring eller redovisningskonsult

7. Hur ser ni på företag som anlitar er för löpande bokföring kontra de som endast tar hjälp med bokslut. Är det skillnad på underlagen som lämnas till er? Påverkar storleken på företaget?

Nyttjande av årsredovisning

8. Vet ni om företagen inom valda kriterier använder årsredovisningen till något praktiskt i företaget? Får ni någon återkoppling kring detta?
 - a. Om företagen använder årsredovisningen: På vilket sätt används den?
 - b. Om företagen inte använder årsredovisningen: Hur skulle den kunna utformas, vilken information hade kunnat inkluderas, för att den skulle användas?
9. Erbjuder ni hjälp till företagen med analyser av bokslut/årsredovisning?
10. Vet företagen vad syftet med årsredovisningen är?
11. Tar företagen aktiv hjälp av er för att se över bokslutsdispositioner för att nå optimala resultat? Eller initierar/föreslår ni detta för företagen i det fall det kan finnas möjlighet till detta? Hur involverade är företagen i resultatplaneringen?
12. Forskning på större aktiebolag visar på en koppling mellan hög läsbarhet på årsredovisningen och låga lånekostnader. Vad anser ni om det? Brukar ni få frågor från banker kring kunders årsredovisningar?